

zeruko ARGIA

ANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA 8 PEZETA

EGIAko HAMABOSTALDIA

Elkartasuna dute antolatzaileek helburutzat

Orma bati erantsirik dagoen Goenagaren marrazkiak hurbil arazi gaitu Donostiako Egia hauzora, *EGIAko Euskal Hamabostaldia* jartzen bait zuen azpian. Ekainaren 30etik Uztailaren 14era izango da hamabostaldi hau.

EGIA ezagutzen duen edonor harritzen da euskal hamabostaldiaz. Azken urteotan ikaragarri hazi den hauzora duzu. Erdaldunak dira nagusi. Euskaldun batzuk besterik ez dira bizi.

Halere euskal hamabostaldi borobila eratu digute. Ez da berriketakoa gazte hauen adorea.

—oOo—

—Nola sortu duzue talde hau *EGIA*n? galdatzen diet, ez bait nuen uste honelako talderik aurkitzerik.

—Ekintza hau eta talde hau ez dira hutsetik sortu. Lehendik gaitos verbait eginaz. Alde batetik antzerki talde bat osatu zen aurrena.

Eginik ditugu antzerki bat edo beste. Bestaldetik irakasle batzuk ere ari ziren euskara irakasten. Bi ekintza hoietatik sortu da talde hau.

—Nola ikusten duzue *EGIA* euskal aldetik?

—Antzerki eta euskarazko jardun hoietan ezagutu ahal izan dugu zertxobait hauzora. Ia gehiena atzerriko jendea denez gero folklore mailara ere ez da irixten euskaltasunean. Egoera hau gogoan harturik egin dugu egin dugun pixka.

—Zer da orain arte egin duzue-na?

—Umeekin hasi ginen. Dantzak, antzerkiak, mendi-ibilera, kantak eta abar ipini ditugu haurrentzat. Umeekin batera gurasoengana irixi nahi izan dugu. Jaialdi batzuk ere antolatu izan ditugu inoiz. Horretaz gainera euskara irakasten dugu. 7 talde ari dira euskara ikasten.

—Zuen egoera gogoan duzue larrik eratu al duzue hamabostaldia?

—Noski. Umeen jaialdiarekin emango diogu hasera Donostiako "Teatro Prinzipal"ean: abestiak, dantzak, antzerkiak, bertsoak. Ondoko egunetan hitzaldiak izango ditugu batipat. Benantxio Otaegik Euskal Herriaren Prehistoriaz hitzegingo digu, Xabier Letek euskal antzerkiak, Unzurrunzagak Hirigintza, Mikel Ugaldek Euskal Herriaren Hemeretzigarren mendeaz. Bada aldizkari, argitaldaria eta irratiaz ere mahai inguru bat. Joxeba Intxaustik, Xabier Kintanak eta Iñaki Zubizarretak zuzentzen dute. Aurreneko astearen azkeneko bi egunak musikari eskainiak daukagu. Abeslarien jaialdia eta erromeria izango ditugu.

—Eta bigarren astean?

—Euskal Herri osoari eskainia dugu bigarren astea. Gipuzkoa eta Bizkaia ezagunagoak direnez gero beste Probintziak ezagutarazi nahi genituzke. Lapurdi eta Benafarroari eskainia dago Uztailaren zortzia. R. Kanblong da hizlari. Pantxo eta Pelok, berriz, eskualde hoietako kanta zahar eta berriak eskainiko dizkigute. Uztailaren hamarra, Zuberoaren eguna dugu. Gregoire Eppherrek hitzegingo du Zuberoaz. Horko abesti zahar eta berriei gozatua izango da. Urrena Arabaren eta Nafarroaren egunak datoz. Lehengo egunak bezala moldaturik daude. Juan Kortabarria eta Joxe Mari Satrustegi dira hizlari.

—Bai al duzue beste jaialdirik?

—Dantzarien jaialdia dugu Uztailaren 13an. Lapurdiko "Izartxo", Nafarroa-Behereko "Arrola", Zuberoako "Taldea", Arabako "Indarra", Nafarroako "Obertina", Bizkaiko "Mikel-Deuna" eta Gipuzkoako "Erketz"ek hartuko dute parte. Trinidadeko plazan izango da arratsko 8,30etan. Uztailaren 14ean, berriz, bertsolariak eguerdiko 12etan, "Principal"ean. Agirre,

NON ZER

Alkate jauna izendatzeko

Bujanda 3 gn.

Europako elkartean

M. J. A. 5 gn.

Asteroko solasa

Olazabal 7 gn.

Gorrotxategi, Igarzabal, Larrañaga, Lazkao-Txiki, eta Lazkano bertsolariak datoz.

—Batez ere zer helburu izan duzue gogoan hamabostaldi hau antolatzera?

—*EGIA* aldea esnatu eta piztu. Ezten bat sartu nahi genioke *EGIA*ko bizilagun bakoitzari. Ohar dadila Euskal Herrian bizi dela. Baina bakarka ezer gutxi egiten da eta Donostiako beste taldeekin ere elkartu nahi genuke. Elkar ezagutu nahi genuke hamabostaldi honen bidez. Hauzora bateko eta beste umeak ere elkar ezagutu dezatela nahi genuke. Hauzora bertara eta Donostia guztira begiraturik eginga dago hamabostaldia.

—*EGIA*ren euskaltzetasuna esnatu eta indartu nahi dituzue diotzute. Zergatik ipini dituzue jaialdi gehienak kanpoan?

—Zoritzarrez *EGIA*tik kanpora atera behar izan dugu jaialdiatarako. Ez dugu leku egokirik aurkitu. "Kristina-Enea"ra, "Atotxa"ra eta "Dunixi"ra jo dugu toki bira, baina... Etxez bete dituzte hauzora hauek. Txinguritegiak dirudite. Lotarako bakarrik dira honelako hauzoak. Ez dugu lasatzeko eta jolasteko leku egokirik. Ezta honelako jardun eta jaialdiatarako ere.

—Ipar Euskal Herrira jo duzue gehienbat.

—Bai. Hemengoa gutxi ezagutzen baldin bada, hangoa batere ez. Ipar aldea ezagutaraztea eta hangojendearekin harremanak edukitzea nahi izan dugu. Elkartasuna beharrezkoa da maila honetan ere.

—oOo—

Ez daude «Polloe»n ehortzirik *EGIA*ko euskaldun guztiak. Bizi diren bakar hoiak fruitu da euskal hamabostaldi hau.

Lehentxeago edo geroxeago nahitaez ekarriko du, uztia orain erelten ari diren hazi honek. Uste horretan bizi gara.

ERRIALDE

EGIA'ko EUSKAL HAMABOSTALDIA

EKAINA'ren 30'tik

UZTAILA'ren 14'ra

Antolatzaile:

Donosti'ko Andoni'tar Gaztedia

Ikastolen arteko lehen **BERTSO BERRIAK** futbol-txapelketa

FUTBOL TXAPELKETA

Aurten ospatu da ikastolen arteko lehen txapelketa. Joxe Antonio Arzak, Talde Bateragilekoak eratu du.

Deban izan zen bukaera Ekainaren 23an. Familia giroan ospatu zen. Ikastolen Elkartek ez zion aurtengoz burrondara haundiegirik eman nahi izan.

Zarauzko Ikastolakoek eta Donostiako Lizeokoek nor aurrena eta bigarren geratu jokatzin zuten. Hiruta hutsa irabazi zuten zarauztarrak.

Zarauz geratu da lehen txapelketa honetan txapeldun.

Bergarak eta Andoainek nor hirugarren eta laugarren geratu jokatu zuten. Bost eta bat irabazi zuten Bergarak.

Bazen kopa aukera ederra ere. Donostiako Udaletxeak, Bilbaoko Athletic-ek, Donostiako Real-ak, Real-edo jokalariek, Zeruko Argiak,

Donostiako Aurrezki Kutxak, Lan Kide Aurrezkiak, Gotzaidiak, Ikastolen Elkartek, Kirolak eta abarrek ipini zituzten kopak.

Ikastolen harremanak ugaltzeko eta sendetzeko gerta daitezke honelako txapelketak. Ea, bada, hurrengo urterako egun osoagoa eta beteagoa ipintzen duzuen.

TOKALARIAK

Donostiako Amaran jokatu zuten Gipuzkoako Txapelketa tokalariek.

Han zen «Kortatu» ibilkari famatua ere.

Manuel Matxain geratu zen txapeldun.

Hona sei aurrenekoak:

1. Manuel Matxain, 30 puntuz.
2. Zerratu, 22 puntuz.
3. Etxaide, 22 puntuz.
4. Amundarain, 22 puntuz.
5. Luzuriaga, 20 puntuz.
6. Lasarte, 19 puntuz.

—oOo—

Mutiloan ere San Pedro egunez jokatu zen tokan.

86 tokalarik hartu zuten parte. Iñaki Ugarteburu atera zen txapeldun.

Bigarren, berriz, Alustiza geratu zen.

BOLARIAK

Hernaniko Bentaberrin ziren igandez.

70rren bat bildu ziren.

Lau aurrenekoak:

1. Joxe Oiarbide
2. Fernando Galarraga
3. Migel Burugain
4. Felix Iribar.

SEGALARIAK

Jende mordoak bildu zuen Hernaniko «Jauregi» baserrian Irazusta eta Lizarazu-Iruntxiberriren arteko apustuak, Ekainaren 29an.

1.500 metro kuadroko belarra ebaki eta 10 kilometro korrika egin, zen apustua.

Irazustak berak bakarrik egin behar zituen bi lanak.

Bestaldekoek, berriz, Lizarazuk sega lanak eta Iruntxiberrik korrika lanak egin behar zituzten.

Alde handia kendu zion segan Irazustak Lizarazuri. 13 minutu eta 24 segundoren aldea kendu zion hain zuzen ere.

Irazustak 53 minututan amaitu zituen belar lanak.

Lizarazuk, berriz, 66 minutu eta 24 segundotan.

Iruntxiberrik korrikan hasterako 3 kilometro eta 100 metro eginik zeuzkan Irazustak.

Arrapa zak atzetik!

Nekaturik zegoen Irazusta, baina honelako alderik kendu diezaiokeen Iruntxiberririk ez da jaio oraindik.

Irazustak, ordubete, 36 minutu eta 40 segundotan bukatu zituen lan guztiak.

Bikoteak, ordubete, 40 minutu eta 43 segundotan.

MUTIOZABAL

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

ZERUKO ARGIA

SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urizar
Siglo XX

ENE MAITEA

Nereganatu zinan, itxaroten ninduzun ta nere maitasuna, garbi agertu nizin.

Mendi gailurrak besarkatuaz ba doa eguna lora
Txori alaiak urbildu dira
atseden bila basora
Nere bihotzak salto egin dit
maitasunaren txokora
Nere maitia ba dator nunbait
beheko zelaitikan gora.

Ilunabarrak besarkatu nau
aize arinak laztandu
maiteinoaren urbiltasunak
bihotza ez daian kiskaldu
Erdibiturik bizi da eta
beste erdia eskatzen du
Ta bitartean gauak eguna
osertzean du estaldu

Zeru erdian agertu dira
izarren kinu argiak
Beheko zelairantz luzatu ditut
amesez nere begiak:
Bihotza golpez lertu behar zait
jaso ditut beso biak
Gauan iluna argiz jantzi du
eldu dan nere maitiak.

«Euskaldun baratzean
jaio zinan lore
garbi eta usaintsu
larrosa dotore
Txoriak kanta dizu
amaika amore
Besarkatutzen zaitu
aize epelak ere
Zu zaitut: katiguan
lotzen nauan sare».

«Zu zaitut bihotzaren
erdiko atala
Jakín ezazu gogoz
maite zaitudala
zure taupaden otsa
nik daroadala
eta nere bizia
zuga dagoala
biok bat izateko
jaioak garala».

«Ez dugu maite behar
geu biok bakarrik
Egoismoai inoiz
ez emon indarrik
Ez dugu ahaztu behar
herriko negarrik
ezta ez-entzun egin
anaien didarrik
gugan dugin artean
maitasun su garrik».

YON ENBEITA

Zarauzko txapelduna

«Kortatu» eta Matxain

Irazusta

**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'bezu

ATOMIZADO LAGARTO — Jaboia erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jaboia bear dezu ereci

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarre
Etxeko-andrearentzat neskerarik egokiene.

JABON LAGARTO

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkiña: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

UNIBERTSIDADEKO GALBAHEA

Askotan ikusi genuen geure amona erein behar zen babarrun edo arta hazia berexen. Gaurregun baserritarrek abereen hazia ere berexen dute. Hitler-ek giza hazia berexi nahi izan zuen. Izan ere hazi onak fruitu hobea eman dezake. Horregatik berexen da banan banako hazia.

Irakaskintzan ere neurria jarri nahi da eta galbahea astindu. Sarea ipini diote Unibertsidadeko langari, sare estua gainera. Ikasle onak eta txarrak berexi nahi dira, argiak eta motzak.

Soka luzea dakar atzetik erabaki honek. Heziera arloko erabakiak beti dira astunak eta eztabaidagarriak. Erraza da lantegi bat eraberritzeko erabakiak hartzen. Baina oso zaila da haurtzaroan jasotako hezieren errotutako pentsaera, ohiturak eta jokabideak aldatzea. Zorionez ala txarrez, onerako ala kaltetarako, aldakaitzak diren fruituak datoz heziera mailako erabakietatik.

Unibertsidadearen sarrera egingo den ikasle berexete horrek uste baino esamesa haundiagoa sortu du. Heziera arloko neurriak duten garrantziaz jabetu da jendea behinik behin. Ixkanbila gehiago sortu ez baldin bada ikasle guztiak oportetean direlako ez da sortu.

Zaborreria asko irixten da Unibertsidadera. Lekurik gabe geratu omen dira Unibertsidadeak.

Zaborreria Unibertsidadeko ateetatik barrura pasa ez dadin eta Unibertsidadeak bere izen onari eta distirari eutsi diezaien ipini omen da galbahea.

Baina zer Unibertsidade eta zer irakaskintza nahi da? Hor dago koska. Inork ez du nahi, Erdi Haroko Unibertsidadetik. Mundua asko aldatu da geroztik. Unibertsidadea bera dago koloka mundu osoan, Unibertsidadearen erakundea, alegia.

Nekazari girotik industria girora aldatu da gizartea. Jakintza motak eta mailak ugaltu dira. Irakasle eta ikasleen arteko harremanak aldatu. Irakaslea zen, garai batean, jakinduriaren iturri bakarra. Ez zen zalantzan jartzen irakaslearen jakinduriarik. Ez zen eztabaidatzen. Ikasleak buruz ikasi behar zuen, txintxo, maiuak irakasten ziona.

Gaurregun gazte batek beste iturri asko ditu jakintza bidean. Gauza asko entzun, irakurri eta ikusten ditu. Badaki, zenbait gauza, oso badaezpadako eta eztabaidagarri direla. Lehen baino lehenago heltzen dira gaurko gazteak. "Lotsagabe" eta "bihurri" dituzu. Erantzun egiten dute, eztabaidatu. Ez diote ezertxori ere zutik uzten.

Gizartea, kultura, irakaslea eta ikaslea aldatu egin dira. Heziera moldeak funtsean aldatu gabe daude. Sokratesen garaian bezalatsu irakasten da oraindik ere. Oso atzeraturik dago Unibertsidadea.

Zer nahi da ikasleak berexeteko galbahe honekin? Atariko haize burrundatu eta bihurritik babesturik dagoen lilitegi izan dadila Unibertsidadea? Talde aukeratu batzuentzat gerta dadin? Gizartearen zerbitzuan dago Unibertsidadea ala alderantziz? Ateak itxi behar al zaizkio ikasteko egarri eta premiaz datorren gazteriarik?

Dardarizatu eta astindu egin du gaurko gizarteak Unibertsidade zaharra. Unibertsidadea aldatzeko izango al da ikasle berexete hau? Ala irtenbiderik ez duen zuloan sartuko du?

Oraindik orain atera zen Oinarri Heziera Orokorren lege berria. Haur bakoitzaren ahalmenei eta nortasunari dagokion heziera eman nahi da urte hoietan. Hauraren irudimena, burua eta oharpena askatu eta zorroztu nahi dira. Helburu hoiek ditu bere arauetan Lege Berriak.

Unibertsidadearen sarreran ipini duten galbaheak aurreko mailako heziera zapuztuko du erabat. Berrir gauza mordo bat irakasteari ekin beharko diote maiuak. Hezitzeari, gizontzeari, osatzeari, bakoitza bakoitza izateari uko egin beharko zaio. Unibertsidadearen sarreran ez bait da bakoitzaren gizatasuna neur-tuko, bakoitzaren "axkarkeria" baizik.

Ez al du orain ezarri den lege honek pauso haundi bat atzera eman irakaskintza alorrean?

Alkate jauna izendatzeko

Azkueren «Euskalerriaren yakintza»-n hau ira-kurtzen da: «Euskalki guzietako itza da Alkate, arabiarren al-kadi-tik datorrena» (eta jueza, epai-karia esan nahi duena. Luzaroan alkatea juez izan baitzen, eta ez herri-buru). «Nonbait, Bayona-aldean beintzat hauz-aphez darabilte alkate-ren orde; itzez itz, auzo nagusia. Noizbait endore edo hendore erabilli zuten gure aurretikoak. Bizkaiko liburutik zarrenean esakune auxa dakusgu: «Zegik (ez egik) ezer, hendorea, entzun-arteana bestea». Pierre Lhande-ren hiztegiaren «alkate, auzaphez, bal-daraphez» aipatzen dira.

Alkateez asko mintzatzen da azken bolada honetan, Gobernuak Korteara bidalitako udalei bu-ruzko legegaia dela-ta. Legegai honetan berrikun-tza batzu azaltzen dira oraindaiñoko legearekin konparatuta.

Apur batean mintza gaitzen bada gai hortaz. Eta lehendabizi, argibide bat: kontzejal adieraz-teko zinegotzi hitza erabilliko dut, egokiena diru-dienez gero.

Orain indarrean dagoen legeak dioen bezala,

500 bizilagunetaraño dituzten	
501etik	2.000raiño
2.001etik	10.000raiño
10.001etik	20.000raiño
20.001etik	50.000raiño
50.001etik	100.000raiño
100.001etik	500.000raiño
500.000etik	gorako

herriek 3 zinegotzi izango dituzte.

» 6	»	»
» 9	»	»
» 12	»	»
» 15	»	»
» 18	»	»
» 21	»	»
» 24	»	»

Puntu honetan ez omen dakar aldaketarik le-gegai berriak.

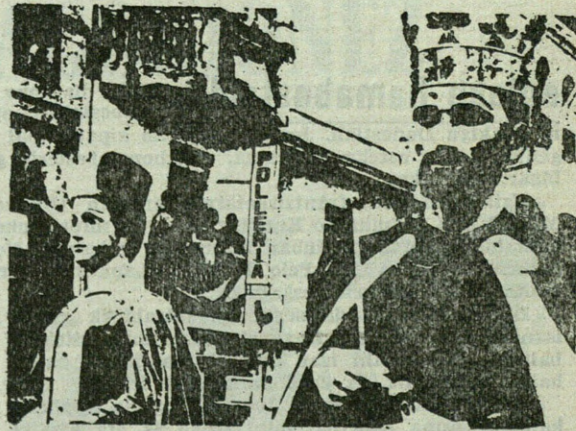
Aurrera joaz, eta jakiña denez, Udaletxe bakoit-zeko zinegotziak hiru zatitan eta hiru modutan izendatzen dira: hirutatik bat familia-buru direnak eta emakume ezkonduak botoen bitartez aukera-tzen dituzte; hirutatik bat ere herrian diren Sindi-katuek izendatzen dituzte; eta azkenik, beste hi-rutatik bat aurreko bi talde horietan hautatutako zinegotziek izendatzen dituzte kultur, ekonomia edo profesional bazkunetako kideen artean, eta honelako gizarterik ez balego berriz, izen oneko herritarren artean.

Alkatea nor izango (hau ere gauza jakiña da) ez du herriak erabakitzen, hortarako beste era bat agindua baitago, alkatearen aukeratzeari le-geak garrantzi berezia ematen diolarik. Izan ere alkatea, batetik, herri-batzarrearen nagusia da, eta bestetik Gobernuaren ordezkaria gertatzen da. Probintzietako kapitaletan eta hamar mila biztan-letatik gorako herrietan, Gobernazioko Ministroak izendatzen du Alkatea. Gaiñerakoetan Goberna-dore Zibillak jartzen ditu alkateak, Ministroari aurrez aldetik berria damaiolarik.

Gutxi gorabehera hor duzue oraingo araua. Ez pentsa gero sistema hau atzo goizeko asmaki-zuna, denik, XIXgarren mendean holako bat egon zen-eta zutik.

Gauza bat nabarmendu izan da zinegotziaik aukeratzeko botazioetan, eta bera da herriak hotz-samarki hartzen dituela botazio horiek, jende as-kok bere botoa ez baitu ematen. Esan dezagun Frantzian gauza bera nabaitu izan dela herriko gizonak aukeratzekoan, 30.000tik gorako herrie-tan ehunetik 36 geratzen dira botoa emateke, eta 30.000tik beherakoetan, ehunetik 20 inguru.

Astelenetako «Hoja»-n aste hauetan ikusten du-gunez Gipuzkoako alkateen ustetan ere, Ayunta-mentuen orain-arteak eraketari berri on bat ema-tea komeni da, herrien nortasuna eta premiak ge-

Herriaren onerako, betoz

hiago begira daitezen, herrien diru-bide eta zer-ga-iturriak ugal daitezen. Sarritan legezko gauzarik beharrenekoei ekiteko txanponik gabe aurkitu ohi baitira herriko-etxetan.

Kortetan dagoen legegaia berrikuntza batzu dakarzkia esan dut haseran. Zein dira berrikun-tzok?

Eskatzen den berrikuntza haundiena hau izan daiteke: herritarrek aukera ditzatela hiru taldeak, alegia familiarena, Sindikatoena eta bazkun profe-sionalena. Herritarrek aukera ditzatela, baiña zein dira herritarrok, legegai horren arabera? Hontan irekitasuna egiten da: lehen ezkonduak bakarrek botoa baldin bazuten, molde berrian urtez edo adinez gauza diren guztiak izango lukete botoa emateko eskubidea, ezkongai nahiz ezkondu izan. Eta nortzu izan daitezke hautatuak (beti legegai horren arauaz)? Honetaz esaten da aukeratuak izan daitezkeela familien, Sindikatoen eta herriko gizartearen kandidatoak bakarrik, ez edozein alegia, baizik eta familiak, Sindikatoek eta herriko baz-kunek aurrez aldetik jarritako gizon eta emaku-meak.

Eta alkateez zer? Zer dio legegai horrek? Itxu-rak direnez, alkatearen izendatzea aldaturik eto-rriko da. Ministroak edo Gobernadoreak ez dute izendatzetik egingo. Zinegotzien artean egingo da hautaketa bereetako bat izan dadin alkate.

Horrela dago kontua, beraz.

Orain, nere aldetik, zer edo zer esan nahiko nuke. Ni ez naiz iñor. Nik ezer ez dakit. Bertso harena berri besterik ez dut egiten:

«Nik ez dakit baiña

jendeak esan du

(Txirrita ez dala gaur

Mezetan izandu)».

Nik ez dakit ezer. Baiña egingo nuke jendea gogatsuago abiatuko litzatekeela botazio horieta-ra esandako aldakuntzok egiaztatzen badira. Bo-tazio horiek badute garrantzirik. Botazio horiek ekartzen dute ondorioak. Ehundaka millo erabil-tzen da herriko-etxetan. Hibaia garbi ala zikin izan, herritarrak osasuntsu ala erixka, gaixoti izan, horietan erabakitzen da. Lantegi eta indargintza kaltegarriei esiak hortxe ipin dakizkieke. Guzien onaren zaintza herrietan bertan sustraitzen da.

Bai, alkate jaunaren izendatzeak badu zentzu-rik. Herriko-etxetan ere, eta herriko-etxetan ba-tez ere, jende argia, kreatzailea, bidegillea, zubi-gillea behar da. Beto zinegotzi eta alkate jato-rak herriaren onerako.

I. BUJANDA

**zeruko
ARGIA**

Zuzendaria:
MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa, Kantauri eta Ara-goiko Kaputxinoek argitara-tua. (Kale Nagusia, 50-1.º Bur-lada - IRUINEA).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 41 95 88

ARPIDE SARIA:
Barruan 350 pezeta
Korreo batasune-tako herrietan 400 pezeta
Atzerrietako bes-te herrietan 420 pezeta
Airez Aldez aurre-tik galdetu
Salmenta (ale bakoitza) 8 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:
«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1. IRUINEA
D. L.: NA. 80-1963

**EGUN
EGUNGOA**

Handitze eta ttipitzea

Barcelonan gauez itzulino bat egin nuen. Montjuic de-ritzan mendian ginen zen-bait lagun, geure azpian hi-riko argiak ñir-ñir genituela.

Halako batean zera esan zuen batek: «Handiegia, bai, handiegia egin zaigu».

Beste hau erantsi behar zenuke, egia latza bada ere: «...eta gu ttipiagotu egin ga-ra».

Daniel Ibargoit

egiako hamabostaldia

Egia hauzoko hamabostaldia aurre-ra doakigu Donostian. Joan zen astean aipatu ahal izan genuen lehen asteko programa, eta, hona, besterik gabe, bigarren astekoa.

Uztailaren 8an, frantziskotarren aretoan (Duque de Mandas, 39), Ramuntxo Kanblog Lapurdiz mintzatuko da, euskalde haretako hainbat informazio eskainiz. Horrez gainera, Pantxoa eta Peio bikoteak Lapurdiko zenbait kanta zahar eta berri eskainiko du.

Hilaren 9an ez da segurutzat hitzaldirik eman ahal izanen. Antolatzaileek Baxenabarrez mintza zitekeen norbait aurkitzea nahi izan dute, baina, azken batez, zenbait arrazoigatik, ez dute aurkitzerik izan.

Biharamunean, hilaren 10ean, Gregorio Eppherre euskaltzain jauna Zuberoaz mintzatuko da, eta Alzaiko gazteek Zuberoako kanta zahar eta berriak kantatuko dituzte.

Hilaren 11ko hitzaldia Arabari buruzko izanen da. Joan Kortaberri hizlari eta Juan Jose Uranga, berriz, kantari.

Azkenik, hilaren 12an, Nafarroaz, Jose M. Satrustegik hitzeginen du. Nafarroako kanta zaharrez Iñaki Zabaleta saiaturiko da, eta Fermin Valencia, aldiz, kanta berriei.

Hilaren 13an, "Dantzari Eguna" ospatuko Trinidad Plazan. Bertan bilduko dira Gasteizko Indarra Taldea, Baigorriko Arrola, Yurretako Mikel Deuna, Lasarteko Erketz, Ustaritzeko Izartxo, Iruñeko Oberena, eta Zuberoan, han-hemenka, bildutako gazte talde bat. Honako dantza saio hau arratsaldeko 8,30etan izanen da.

Azken batez, hilaren 14ean, bertsolari saioa eratuko da Antzoki Zaharrean. Agirre, Gorrotxategi, Igartzabal, Larrañaga, Lazkao-Txiki eta Lazkano bertsolariak osatuko dute honako bertso saio hau. Aurkezleri eta puntu jartzaile, Jose M. Aranalde.

Bertso saio honi buruz esan dezakegu, bestalde, lehen zati batetan bertsolariak gai eta puntu zehatzez arituko direla, J. M. Aranalderen zuzendaritzapean, esan bezala. Ondoren, aldiz, erabateko gai eta puntu librean, nor bere aukera, gogo eta ahalmenaren arabera.

Arratsaldean, berriz, erromeria, eta honenbestez bukatuko da Donostiako hamabostaldi aipagarri hau. Da-

Kanta Berri Lehiaketa.

Lehen berezketan uztailaren 21ean izanen omen da, eta, azken saioa, berriz, abuztuaren 3na. Honako kanta berri lehiaketa hau Portugaleteko "Gaurko Gazteak" deitit elkartek eratua da.

● Jakin dugunez, aurtengo Baztandarren Biltzarra uztailaren 21ean eratuko omen da. Ea ba, eguraldiak pittin bat laguntzen duen.

● Apat-Etxebarnek adiarazten digunez, Zuberoan muntatzen ari diren pasturala uztailaren 28an eta abuztuaren 4ean aurkeztuko da Barkoxen.

Aurten aurkeztuko den pastoral honi Etxahun koblakari deritza, Pierra Bordazarre "Etxahun"ek burutu eta taxutua.

Baldin inork pasturalen bat ikusi nahi badu, Zuberoara bertara joan beharko du, zuberotarrek ez bait dute "manexengana" ateratzeko asmorik. Ez eta hauzoko Baxenabarrera ere gero!

● Plaentxian, beste hainbat herritan bexalaxe, "Santixo" eta "Santana" jaiak ospatuko dira aurtengo uztaillean ere.

Hala ere, inon kantatzekotan, Plaentxian kantatuko dira "Iriyarena" eta "Plaentxiatarra zerutik" deitu kanta zaharrak.

Sekula ere ez da sartu izan Plaentxiatarrik zeruan. Nonbait ez zuten meriturikan irabazitzen munduan.

amezuarren omenetan

Uztailaren 7an. Amezuar Txistularien omenetako jai egun handia eratzeke da Berrizen.

Amezuarrek betidanik izan dira txistulariak, azken hirurehun urte honetan edo, bai, behintzat. Gaur ezagutzen den lehena "Patxiko Itsua" zeritzana izan bide zen, eta, geroztik, menderik mende eta belaunaldiz belaunaldi, ez da Amezuar txistularirik falta izan Durango eskualdean zehar.

Amezuarreneko azken txistularia, Serafin, iaz hil zen, 84 urtetan, azaroaren 12an, eta berau hiltzearekin batera hautsi zen, behin betiko, horrenbeste urtetako katea.

ZENBAT GARA

torren urtean, edota, urtean barrena ere, jarraipen jatorrik izan dezala opa diogu.

uztailean barrena

Algortako Itxas-Gane delako elkartea antolatzaile delarik, uztailean barrena euskara ikastaro bat eratzeke da Algortako bertako ikastolan, Euskaltzaindiaren ardurapean.

Ikastaro hau zenbait mailatan emana izanen da, irakasle aukerakoez, eta bizkaieraz zein euskara batuaz, ikasle bakoitzak nahi bezala.

● Uztailearen 8tik 13ra arteko aste barruan, "Eliz-otoitza gaurko Euskal Herrian" delako izenburupean, zenbait azterketa eta ihardunaldi eratzeke da Oñatiko beneditar ikastetxean.

Hitzaldi eta elkarrizketak franko izanen dira, gaurko giroaren arabera eliz-otoitzak, kanta motak, elizkizunak eta gainontzekoak zein modutan eraberritu behar diren miatu nahi asmoz.

● Uztailearen 17tik 26ra arteko hamar egunen buruan eratzeke da Donostian haur musik-pedagogia ikastaro bat, eskola mailako musika, dinamika eta ritmo direlakoan irakaskintza azterraraziz.

Honako ikastaro hau, abuztu eta irailean eratzeke diren txistu, euskal dantza eta koru-zuzendaritzari buruzko ikastaroak bezalaxe, Giputz Diputazioaren Kultur Batzordeak eratua izanen da.

● Hilaren 13tik 21era arteko bederatzi egunotan, Nafar Folklore Ihardunaldiak eratzeke dira Tafallan.

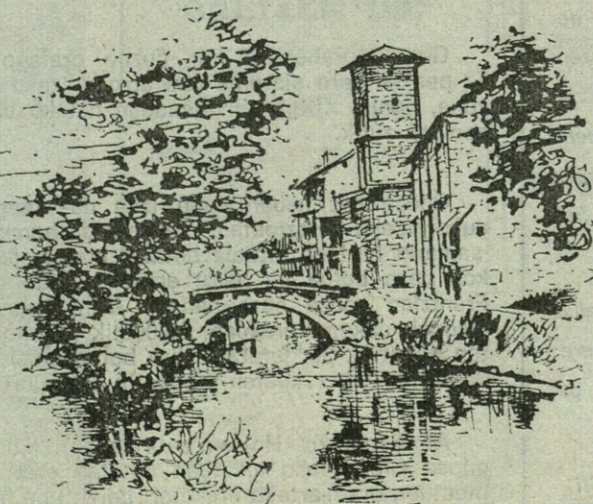
Zenbait hitzaldi, erakusketa, zinema eta, jakina, folklore saio eratzeke da, Bilboko Olateta Ballet delakoa ere tartean izanen delarik.

● Gipuzkoako Apezpikutzaren Irakaskintza Sailak eratua, eta Ikastola Federazioaren laguntzapean, matematika eta fisia ikastaro bat eratuko da uztailaren hirugarren astean.

Programa Donostiako bertako Elhuyar zientzia taldeak burutua da, irakasle mailan burutua hain zuzen, eta ikastoletako maisu eta andereñoentzat bereziki.

Ikastaro honetan irakasle bezala parte hartuko dutenen artean, Bandres eta Balbide maisuak aipa ditzakegu informazio gisa.

● Uztailean ere, eratzeke da Portugaleten II Euskal

Donibane garazi (Baxenabarre)

Baztandarren Biltzarra

eta, garai onez, zenbait saio burutu zuen aurtengo programa moldatzean.

Alde batetik, Durango eskualdeko VII Ezpatadantzari Eguna amezuarren sorterrian eratuko da aurten, Berrizko Ereña hauzoan, beraz. Horrez gainera, Durango Merindadeko V Argazki Lehiaketa euskal folkloreak hainbat alderdi desberdini atxikia izanen da aurten; ohizko sariez gainera, "Dantzari-Dantza" delakoari buruzko argazkirik onenentzat bi sari apropos izanen dira, eta lehiaketan parte hartuko duten argazki guztien erakusketa hilaren 7an eratuko.

Bestetik, Gerediaga Elkartek oroit-harri bat eraiki nahi luke Amezuar guztien omenetan, eta dagoeneko asmo horretaz harremanetan hasia da Larrea irudigile ospetsuarekin. Jakina, omenaldi egunerako ez dela harako oroit-haririk egin ahal izanen, baina, besterik ezinean, omen-zentzurik falta ez dadin, ondoko egunen batetan jarriaraziko den irudi edo delakoaren oin-harria uztailaren 7an ipiniko da, Ereña-Etxeberri baserriaren aurrez aurre ipini ere, ez bait ziren alferrik Amezuarrak bertan jaiok.

Jai handia, beraz, Durango eskualdean hilaren 7an, eta zer esanik ez Berrizko Ereñan bertan, are gehiago San Pedro Txiki jaiak egun berean ospatzen direlarik gainera.

Sasoi batetako "Patxiko Itsuak" ikusterik izango ahal du!

bertsozale gaztea

Amaikatxo gutun jasoa ahal izaten dugu sarri asko, erdiak baino gehiago pozik argitaratzen ahal ditugularik. Hoiako bat eskura berri dugu. Ziritsu datorri-gure irakurle hau, moldiztegioko okerren bat salatu nahirik batik-bat. Hona zer dioen:

Kaixo Amatiño:

Ez zekiat KARMELE deritzone aldizkariaren harpidedun haizen. Baldin bahaiz, ni bezain laster konturatuko hintzen honako hontaz, alegia, 22garren orrialdean dakarenaz:

"Shegundo Iturralde 1971'ko hilbeltzaren 17'an, Azpeitin jaiotzen. Aspaldi ontan eibartarren artean bizi da. Eta... ifion bertsolarien pesta baldin bada, an izango dugu gure Shegundo lenengo pilan txaloka, ortan amorratua baida. Entzuten amorratua bai degu, ala Jainkoa, idazten ez dugu makala!"

Harritzekoa duk, hi halako berri jasotzailea izanik, nola ez duan gure artean dugun hiru urteko bertsolari honen aztarrenik hartu. Izan ere, ez duk nonnahi halako bertsozalerik sortzen. Ta gure artean bizi duk! Inguurukoa laga ta azter zak etxekoa, aberastasunik ugari bait dik.

Beste gauza bat: Shegundo hatxez ahal duk? Aldizkari honen bigarren ale honi jarraituz, Shegundo-ren hatxe hori artaldeko ardi baltza zirudik eta.

Agur. "Murube".

garcia-ri mezu bat

Irizar-tar Sabin-ek, duela urtebete argitara eman zen TXINGO (Gero, 27) deitu liburuaren egileak, Garcia-ri mezu bat izeneko idazlantxo bat euskaratu berri digu. Venezuelako Euskera Lagunen Elkartek argitara emana.

Garcia-ri mezu bat delakoa, Elbert Hubbard kazetariak afal ondoren batetan, ordubete inguruan idatzi zuen lantxo bat dugu, eta artikulua gisa 1899 urtean argitara eman zen USAn, "Phillistine" aldizkariaren apirilko alean.

Idazlanaren helburua zera da, gazteen artean bere kabuz jokatzeari eragitea, nor bere buruz baliatzea, azal-keriak utzi eta mamiaz jabetzen irakastea, oztipo guztien gainetik helburua lortzea, erantzukizunik izatea.

Idazlan honek izan zuen harrera hain ona izan zen eze, hainbat lantegi handik langileen artean dohan banatu bait zuen, bai eta, esate baterako, errusiarrek gudar bakoitzari ale bana eman ere.

Hizkuntza gehienetara itzulita da, berrogei miloi ale argitara emanak bai dagoeneko, eta, diotenez, egilea bizi den artean zabalkunderik handiena izan duen literatura lana omen da.

Azken batez, horra euskaraz, Irizar-tar Sabini esker, Bihoakio gure agurra Caracas-era bertara.

AMATIÑO

TXILE, BEDERATZI HILABETETARA

Bederatzi hilabete dira Txileko gudu indarrek bortxaz agintaritzat lortu zutela. Harrez gero, matxinadatik sortutako Buruzagitza Militar Batzordeak, ahailegin guztiak egin ditu ezker joerako eta oposizioa ekintzaileetatik nazioa garbitzen, eta Allende aurretik baino kapitalismo lotsagarri eta zapaltzaileago bat ezartzen. Zorritarrez lortzeko bidean doa.

Altxamenduaren lehenengo egunetan Txile berri bat agintzen zuten. Goi mailako kapitalismoak burjes mailako dendarien laguntzaz, gosez beterik eta desorden hutsean zuten Txileren askatzaile eta zuzentzaile bezala agertu ziren militarrek.

Heuren hitzez esatekotan «Gu militar hutsak gara, herriaren ordena sakratua gordetzeko altxatuak, guk ez daukagu agintaritzan egoteko asmorik, guk, ordena ezarri bezain laister utziko dugu» baina bederatzi hilabete hauetan buztana agertu zaie.

Hona hemen ondorenak: gaur egun, lehenengo unean matxinada berbera goraldi zutenek zalanztan jartzen dituzte asmo onak eta esandako hitzak.

Orain dela gutxi, Mehagilen Elkarteko buruzagi batek oposizioaren aurkako persekuzioa salatu du. Bederatzi hilabetetara ezkeriarrek jasan behar dituzten espetxeratzeko eta oztopoak, ez dira txiletar guztiei agindutako eskubideen errespetatzeko eta berdintasuna.

Bestalde ekonomia, militarrek altxatu ziranean, kapitalismoak berak, maldan behera eror araziz lur jota zegoan. Lehenengoetariko pausoa izan zen Allenderen erruz lur jota zegoen ekonomia altxatzeko batzordea sortzea. Batzorde honek eskuak libre eduki ditu, lortu behar zenen funtzioan, neurriak eta sakrifizioak edonori eskatzeko.

Zein izan da bidea? errazena. Kapital atzerritarrei berretor arazi erraztasun haundien liluraz. Baina kapital haundi ez da hitz politekin mugitzen, beste gauza bi dira beharrezkoagoak hori mugitzeko: ORDENA ETA IRABAZPIDE HAUNDIAK.

ORDENA, militarrek eskaintzen dute, eta IRABAZPIDE HAUNDIAK Batzorde Ekonomikoak eskaini ditu, alogerak lotuz eta prezio igotze mugak askatuz.

Beti bezala sakrifizioak eta zamarik haundienak behartsuenei eskatu zaizkie, langile eta behe mailako jendea osatzen dutenei.

Jazoera hau hainbatek salatu dituzte, langile buruzagi, gotzain, ekonomista, emakume alkarte eta bestek.

Salerosketarien Elkarteko Lehendakariak (Elkarte honek 140.000 mila salerosketari txiki biltzen ditu eta Allenderen aurkakoa zen) egindako elkarhizketa batean esan duenez, «gaurko politika ekonomikoak aberatsen sendoa gortze bat ekarriko dute behartsuenei kaltetan».

Jendearen egon ezina gorantz doa. Egoera hitz azaltzekotan, txaboletan bizi den jendearen ahoan entzuten den hitz hauetan biltzea da: «Aurreko gobernuarekin dirua genuen baina ez janaririk, orain almazena bezalako daude baina ez dugu dirurik».

JOAN

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifia:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoak: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkifia:

Landolakoak: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, berebiziko aragi pilak; gafiara esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Europako Elkartean

EMAKUMEZKOEN LANA, ADIÑARI DAGOKIONEZ

Adiñak zer ikusi haundia du emakumeen lanaz. Adiñak ezartzen dizkion osasun aldaketak asko eta asko mugatzen du bere lan mota.

Horrela, neska gazteek ez dute bere etorkizuna erabat sendotzen, ezkontzak ekarriko dizkien gorabeherak ez bait dituzte ezagutzen. Non biziko diren ere ez dakite gehienek, ez zer familia izango duten ez zenbat asti. Nagusiek berriz, ezkontzean emakumezkoak zer kondiziotan igango ote diren-eta ez jakinik, beldur diote betirako langile hauei lotzeari.

Gehienetan «emakume langileak» esaterakoan, 20 urtetatik 35 arteko pentsatu ohi da; gutxitan ikusten da, ordea, 35 urtetatik 60 urte bitartean dauden 25 urteak, lanerako oso egokiak direla. Bestalde, emakumezkoak gizonezkoak baino urte gehiago bizitzen dira; hori gero eta gehiago: bost-zortiziren bat urte gehiago batzate beste, dirudienez. Jaio ere, haur guttiago jaiotzen da, emakume gutxiago dago haurdun, beraz. Emakumeen bizitzaren bigarren zati hau oraintsu urte batzuk arte 40-45 urte inguruan hasten zena orain 35 urte inguruan hasten da. Lanerako prest urte gehiagotan dira, beraz. Zer ondoren dakarte kondizio guzti hauek?

—14-19 urtetako neska gutxiago ari da lanean, denbora gehiago pasatzen bait dute ikasten. Hala ere, mutikoak beranduego hasten dira lanean.

—20-30 urte bitarte hortan sartzen da emakumezko pertsona helduen saillean: Lanean has, ezkondu, etxea molda, seme-alabak izan eta senarrarekin batean jorrala etxera, dana behar izaten delako. Lantokietan 20-24 urtetako emakumeak ari dira, gehienbat.

—35-40 urtetan haurrak haziak izanik, lana utzi zutenak berriz ere lanerako daude. Azken urte hauetan (1960-1968) berriz laneratze honek garrantzi handia izan da Europako herri gehienetan.

—60 urtetatik gorako emakumeek, gero eta gutxiagok egiten du lana etxetik kanpora, bizimoduare ere goraka ari baita eta zahar-sariak ere hobetu. Hala ere, Frantzia eta Alemanian adin honetako emakume asko joaten da lanera.

—21 urtetan eta 45etan joaten dira emakume gehienak lanera, beraz. Hau bera gertatzen da Estatu Batuetan, Kanadan, Britaina Handian eta Suezian ere.

Alemanikoak dirudite ondoen gertuak bai profesio eta bai kultura aldetatik. Bada gauza jakingarri bat: emakumeak, zenbat eta profesio edo preparazio hobea, orduan eta nekazago uzten dio bere lanari, nahiz eta ezkondu edo ama izan. Xehetasun honek baduke garrantzirik hemendik aurrera.

ETA AMA IZATEAN?

Lana egiten duten emakumezkoen erdiak ezkonduak dira. Nolaz?

Alde batetik, lehen baino haur gutxiago izaten dutelako.

Bestalde, oraingo bizimoduak diru asko eskatzen duelako eta diruaren truke lana egin beharra dagoelako.

Etxeko lanak asko arindu direlako ere bai, tresna berri eta bestelakoez. Azkenik, emakumezkoek berek ere normalizat, gauza egokitzat jotzen dutelako haur batzuen amak etxetik kanpora lana egitea, ikusten bait dute pertsona bezala gehiago balio dutela eta gizarteak bere lanagatik onartzen dituela, eta ez hainbeste etxe-zuloan egoteagatik...

Beraz, nahiz eta senarrak tajuzko soldata etxeratu, emazteak ekar dezakeen dirua ere behar izaten da nahi bezala bizi ahal izateko.

Baiña zenbat haur dituzte, bada, emakume langile hauek?

Gehienek bat bakarra ere ez.

Haur bat dutenen erdiek egiten dute lana etxetik kanpora.

Bi haur dituztenek, ehuneko 27-k.

Berriz ere lanerako daude

Hiru haur dituztenek, ehuneko 12-k.

Arazo honetan zer ikusi haundia dute herri bakoitzeko legeek, hoiek adierazten bait dute zer laguntza eman behar zaion ama izango den langileari. Haurzaindegien antolatzeari eta merkatzeari ere badagokio arazo hau.

Ama izaten dan emakumeari laguntzaren bat herri guztietan eskaintzen zaio, baina, bada gauza farre-garririk oraindik ere. Ama izatea heritasun bat balitz bezala hartzen da zenbait legetan... Ez ahal da, bada, gizarte arazo bat, laguntza osoa merezi duen arazo bat eta ez «ezbehar» bat?

Hortik aurrera berriz, akabo! Bukatu dira laguntzak! Alderantziz, ama langile bat oztopo da lantokirako, eta beti atzera botatzen da ahal baldin bada. Ez zaio laguntzen haur txiki hori zaintzen, gordetzen eta hezten, gehienetan behintzat. Nahaigo izaten da ama hori lantokitik botatzea, bere haurra zaindu dezan. Hor bakoitzak ahal duena egiten du: amonarik edo etxekoneko lagunik baldin bada ondo, bestela hor konpon!

Hor ikusten da oraindik ondo aztertu gabe eta irtenbide batzuen zai dagoen arazoa; Europa guztian, esan daiteke.

BERRIZ ERE LANERA

Lehen ikusi dugunez, emakumezkoen bizitzan gero eta garrantzi handiagoa duen zatia dugu, 35-40 urtetan hasten dena. Berriz ere lanerako prest egotea. Baina zer baldintza sortzen dira une honetan?

—Zenbat eta gertuera hobia izan, profesio eta kultura aldetatik, orduan eta errazago izaten da berriz ere lanean jartzea.

—Zenbat eta lan-esperientzia handiagoa, orduan eta samurragoa pauso hau.

—Zer lan mota egin izan den...

—Zer adin duen...

—Zenbat urte egon izan den lanera gabe...

—Zenbat haur eta zer adinetakoak dituen...

—Zein ingurutan bizi den (industri-giroan, nekazari-giroan)...

—Zergatik joan nahi duen berriz ere lanera.

Gizarteak berak antolatzen duen laguntza, emakume hauei laguntzeko zer lan klase dagoen bereztatuko; zer lan berri erakus lekiekeen; nola onartu behar liratekeen lanean; heziketa-saioak eratu emakume hauei...

Gauza garbia da ekonomi aldetik merezi duela lanerako prestatzen laguntzea, oraindik 20-30en bat urteren buruan lana egingo duten andere hauek.

M.J.A.

GUREKIN AURRERATU EZAZU

ZURE ALDE ASKO DEZAKEGU

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

ELIZAREN BERRI ON KOSME TA ZAKURRAK

Danielou

DANIELOU KARDENALAREN
HERIOTZE INGURUA

Joan den maiatzaren 20an hil zen, Parisen, Danielou kardinala. Azken aldi honetan Elizan sumatzen den postura berriari buruz, jarrera herustuxea hartu izan duena. Honaino ez da gauza nabarmenik.

Hots handia eta zer esan asko aterazi duen gauza, heriotze horren ingurua izan da. «Le Canard enchaîné» aldizkaria izan da inguru hori argitara eman duen lehenbizikoa.

Argitara eman du alegia, dantzari-bailarina baten apartamentuan hil dela gure kardenal sonatua. Erasfen du, orde, aldizkari berak, ez dela ezaguna zergatik ote zegoen kardinala apartamentu horretan. Eta egiaz, apartamentuan egotea ez, baina zergatik eta zertarako ote zegoen litzateke funtsezkoa.

Hain zuzen, zer atera daiteke kardinal bat bailarina baten apartamentuan hil dela jakitetik?

Antiklerikalismoa eta klerikalismoa, bata bestea bezain zeken eta agor direlarik, edozein gauza ateratzen ahal litzateke postura bi horietarik. Eta horixe da gertatu dena kaso hori baloratu nahi izan denean. Bide horri jarraikiz, eta atera ez den konklusioa (nik dakidanez), baina ateratzen ahal zitekeena, superstiziozko hau zitekeen: Jainkoaren zigorra izan dela heriotze hori.

Baina, esan behar dena, hartu den alde txarretik hartzeko arrazoirik ez dela ageri hor. Eta gizonari (edozeini) buruz dugun uste eta oñismooak, alde txarra frogaturik ez dagoen bitartean alde onera botatzera eragiten digu. Eta bailarina baten apartamentuan kar-

denal bat topatzeari ez derizkiogu arrazoin, gizon bat lokazteko. Horra.

Kaso honi buruz esanen nukeen gauza bakarra, hau litzateke: gauza bat dela konzeptu eta teoria mailako predikua (Danielou kardinalak azken bolada honetan egin duena alegia, ene ustez), eta beste bat existentzial edo bizitza mailako bizikera (kardinalak berak bere heriotze inguru honekin agertzen duena). Azken bolada honetan, «sagaratuaren» eta abarren izenean, Elizan nabari den sekular-tasunari eraso izan bait dio Danielouk. Baina, «polemika» horretan kardinalaren kontra zen askok nahiko luke beretzat horrelako askatasuna agertu: bailarina baten (eta Parisko bailarinak ez dira geure artean ezagutzen ditugun dantzariak bezala) apartamentura lasai-lasai joan ahal izatea alegia. Dena den, kardinalak hartua zuen joerak, kardinala dantzariaren apartamentura joatea baino gehiago, neska kardinalaren komentura etor ezazte eska zezakeen. Baina, bizitza mailan besterik ikusi du kardinalak, antza. Eta hori beraren alde mintzo den gauza du gure Danielou kardinalak.

Halatan, bere heriotzean igerle bizi agertu zaigu.

OPUS

Hor dabil berria. Ahoz aho. Urtebururen bat ospatzekotan omen dabil Opus-eko jendea. Bere fundatzaile Eskriba-ren ez dakit zein urteburu. (Barkagarri bekit neure ezjakin hau).

Eta ospatu, ez nolanahi ospatu ere nahi omen dute. Ez zaie ba bururatu 500 apaiz berriren ordenazioz ospatzea? Ala zangoa ez dabilzala olgetan! Eta apaizak urritzen ari direla! Esango nuke!

Polita kontua. Gure inguruan apaizten diren apaiz berri apurrak hor dabilzta nor bere herrian, baina edo binaka, apaiztu beharrez; apaizak kristau elkarte konkretutik atera behar lukeela-eta, horretara iritsi ezinez, ahalik hurbilenik ibili nahi amets horretatik alegia. Bienbitartean, Opus-tar hauek, auskalo nondik nora bildu diren. Ez ote dabilzkigu atzekoz aurrera?

Noski, berentzat, bestek dirateke alderantziz dabilzanak. Betiko ipuia.

Guztia, azpi-azpian zein pentsamolde dabilen nagusi. Apaiza, preziozko teknika bidez makina-tresna bezala sor daitekeela pentsatzea ala apaiza kristau elkartearen kristau mailatik sortuko dela pentsatzea.

IRUINEAN ZENBAIT ISTILU GOGOR

«Vida Nueva» aldizkaritik hartzen ditut berriok.

Lan arazo gogorrek harrotu dira Iruinean aspaldion. Authi lantegiaren inguruan. Lantegi honetako 1.500 langileak lan-oporreetan daude joan den maiatzeko 28tik. Eta beren arazoa aztertzekotan, beste inon ezin eta, elizatan bildu izan dira. Bilera bat katedralean egin zuten maiatzaren 31an. Baina, poliziak, artzapezpikuaren baimenik gabe sarturik, hautsi egin zuen bazarre. Ekainaren 7an, berriro, polizia katedralean sartu zen, eta honetan zenbait gogorkeria ere gertatu zen.

Giro honetan Corpus eguna dator. Elizan, zenbait taldek, kantu bereziak abesten ditu: jende langileak bizi duen egoera ukitzen dutenak. Eta ondoren, prozesioa antolatzean, talde batek, herri eta militar agintariei prozesioz kanpora bidea har erazten die.

Istilu hori dela-eta, zenbait dezentzio izan da. Tartean bi apaiz atzi zituzten.

Egiaz funtsezkoa den arazoaren ondoan, axaleko problema bat behin eta berriro azaldu da istilu horiek direla eta ez direla. Konkordatoaren problema alegia, eta horren azpi-azpian, Elizaren eta gobernuaren arteko loturarena.

Alde horretatik, urrats bat aurrera egin dela esan behar: Iruineko katedralean orain arte, Corpus egunean, herri agintariak aldatu inguruan jarri ohi ziren; aurren, gainerako jendearen lekuan zutela beren lekua agertu zaie. Zerbait da.

AMUNSA

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI
PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin oheak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolek orri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Aldaiain
Plazentzi -Sorakuzo-
Oñati
Ormaiztegui
Beasain
Gernika

Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errenderi
Bilabona
Gasteiz

Bilbo
Legazpia
Iruñe
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Erandi
Zarauz
Sestao
Ordizia
Antigua -Donostia-

Ermua
Eskoriatza
Izarra
Ondarrabia
Galtzaraborda
Lekeitio
Llodio
Recaldeberri
Agurain
San Andres
Azkoitia

Mungia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Enanderlan
Santurtzi
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

Leengo batean, mugaz bestaldeko gure Euskal Errian izana dugu gure On Kosme. Ziburuko bere bi adiskide senar emazteekin «Izar-Baita» txaletean arkitu zen. Barrutik eta kanpotik zoragarria etxe ura. Lorez jantzitako baratzez inguratua. Zokoa eta Donibane pitxi lilluragarriak aurrez-aurre. Baiña... Nagoen isillik. Ez natorkizue olerkari antzo; zakurrak, Plist eta Plost izeneko zakurrak, ditugu gaur mintzagai.

«Izar Baita» adiñeko senar-emazteak, txixarea bezin mee zen ogeita amarren bat urteko alaba itxusi xamarra, Plost, gurasoen zakur, mutur motz mando kankailu bat zirudiena eta Plist zakur tiki, jostalari, txuri-gorri, alabarena, gozoki eta maitekiro, elkarrekin bizi ziran.

Guraso-alabak, Tolosara (Frantziakoa) jan bearrean ziren amabost egunetarako. Bitartean, zer egin Plist eta Plost zakurrez? Larriak ziren etxekoandarearen lantuk: «Badago zakurtegi bat Miarritzen; zakur bakoitza, eguneko, eun ta amabi pezeta kostako litzaiguke; kosta ala kosta, ongi zaituko balituzte. Baiña goserik eukitzen dituzte; barruak ez dit agintzen nere Plost an uztea —Eta nere Plist? ziotsan alabak, ain da fiña gaixoa; ango janari zakarrekin, laster litzateke gaixotua; beste zerbait egin bear dugu».

Bitartean, On Kosme, isil isillik; baiña bere pentsakizunak ez daude geldirik: «Au duk zakur festa, au; atso demoniño auk jendea bezin maite ez ote dituzte gero beren Plist eta Plost zakurrak?».

«Joan lasai Tolosara, bitartean gu egiten gara zuen zakurren jabe». Arat eraman ninduen Jean Pierre adiskidea mintzo zen. Ura poza jende aiena! Illunpean zeuden biotz naigabetuak bat batera alaitu ziran. Ez zan gutxiagorako: Plist eta Plost salbatuak zeuden. Alfer itzetan ez zegoen denbora galtzerik; besotik eldu zion etxekoandre zaarrik Antoni, Jean Pierren emazteari eta sukaldara eramanez, lapiku aundi bat erakutsi zion: «Orra, gaurko otordua gertuta gure zakurrentzat; beste orrenbeste, egun guziz eman bear diezute zakurrei». Antonirenak baiño leenago ziren lapiku barrenean On Kosmeren begiak eta sudurrak: «Arroza aragiarekin, alazankoa; arroza baiño aragi gelago zegok eta... Libratik gora gutienez. Arrapatu izan bagenu sasoi batean Seminarioan. Goserik itlzen diranek, zakurrak zer jaten duten etxe ontan ikus aal balezate...».

«Quesque vous dites, Monsieur? (Zer diozu, Jauna?) galdegin zuen nagusiak. —Zera... eguneko zenbat bezela kostatzen ote diran zuen zakurrak, galdetzen nuen. Aragitan eunen bat pezeta eta arrozatan beste ogeita amar edo. Arraio, arraioa, gutxiagokin pasa bearko diate amaika etxetan, zion berekiko On Kosmek. Ai enetxo, diotsa andreak, aaztu zaizu bizkotxotarako zenbat bear dugun! Bizkotxotarako? arriturik esan dio On Kosmek. Bai orixe, jakingo bazenu zenbaterainoko litxarrerokak diren gure zakur auk! Eguneroko ogia ere ez dute maite. Baiña... Zakur-bizkotxak, (berezi-bereziki zakurrentzat egiñikoak) dira noski bizkotxa oiek? Bai zera. Jende beartsuak jaten dituztenak dira. Ikus zein gozoak diren. Jan zuen bat gure On Kosmek eta berak etxean jan oi dituen bezin onak zirela ikusita, barrua sutan jarri zitzaion. Bere eskutan egon izan balitz, pozoinak ilko zituzkeen zakur biak. Ta gero... Atso, agure eta alabatxoei lepotik eldu, lapiko barruraino sartu eta zakurrentzat gertuta zeukaten arroz-aragiak jan eraziko zizkien. Ondoren, zorroetan zeuden bizkotxapiloak bizkarrean artu eta bideetan arkitzen zituzten aurrei eman eraziko zizkien. Baiña, kontuz, On Kosme, ziotsan bere buruari, baretu adi astakeria bat egin baiño leen; eta barruko sua itzaltze aldera edo, esaten dio neskatxari: Zure zakurra polita da.

«Bai, orixe, atsegiña eta jostalaria duzu benetan. Bera gabe ezin nin-teke bizi. Afrikarra duzu Plist. Marruekoson bizitua naiz eta orain dela bi illabete etorria Europarat bizitzera. An utzi nuen nere Plist maitea. Ikusi al izan bazenu berak egin zidan azkenengo begiratu tristea. Emen bizita, uste nuen piskanaka aaztuko nuela nere Plist kutuna, baiña... bai zera; egunak joan eta egunak etorri eta nere Plist gabe ezin bizi; Gaez, loaren ordez, malkoak nire begietan; lokartzean, Plist beti neure ametsetan. Gaixotu bear nuen eta nere gurasoek zakurra onat ekartzera erabaki zuten. Abioian Bordelera (Burdeosa) bidali zidaten. Abioian? diotsa On Kosmek; Ni baiño gelago da, alajaiña, zure zakur ori, nere oiñak orain-goz ezpaitute ukitu abiorik. On Kosmek neskatxaren begiratu zorrotza jaso zuen; «Dudia» ala? adierazi nai zion begiratu zen. Ongi igeri zion On Kosmek neskatxarentzat balio aundiagokoa zala bere zakurra. Bere onetik irteteko zorian zegoen On Kosme; bere kolko barnean litani eta eiretolika bizi biziak egosten ari ziran: «Gerri mee, txixare zikin alena! Pekaz betetako ire arpegi motza ire zakurrarena baiño itxusiago dun eta... Baiña, On Kosmeren Kirieleisonen Ora pro nobis bezela, jarraitu zen neskatxa: «Amabost egun dira Merignac, Bordeleko Egazkin-zelaiara, familia osoa joan giñela. Irureunen bat kilometro ibili giñen taxisean. Ezin esan gure Plistiren poza eta zoriona gu ikustean; negar malkoak eten gabekoak ziran nere begietan; seme galdu bat etxera izan balitzaigu, zorian aundiagorik ez genuen gure biotzetan sumatuko.

Gaez, gure On Kosme, Asisko Prantziskorekin mintzo zen: Abere maitalea ziñela zeure lurreko bizitzan? Ken zure txapela; zu ez zera iñor gaur ezagutu ditudan senar-emazte eta beren alaba «Gerrimee»-ren aurrean.

Bukatzeke, jakin zazue egiz eta benetan On Kosmeri gertatuko dela emen diodan guziaren muiña. Ez da beraz nik asmatutakoa. Gizona, Fran-tsez geienei gertatu oi zaien bezela, ezkertiarra zela, naiz eta bere botoa Giscard eskubitarrari eman; izan ere, Mitterrand Sozialista Komunistekin elkartu bai zen. Comprenex vous? (Konprenitzen duzu?). Andreak politiaz ez zuela lorik galtzen; ori bai, burges bati dagokionez, noizpeinka Mezatara joan oi zala. Ta... Alaba «Gerrimee» egunez zakurrekin jolasten zela eta gaez... bi ankekoak naiago zituela.

Gosea, zuzentasuna, giza-eskubideek... esan nai aundirik ez zuten jende arrentzat. Isil nadin orde. Nork nori arrika? Gutu edo gelago zenbat ez gara aien antzeko? Zozoak zozoari ipur-beltz esanaz beti bizi bear ote dugun?

AROSTEGITAR JOK

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

San Millango euskal esaldien oroitzapenetan

Joan den ekainaren 15ean ospaketa eder bat egin zen San Millán de la Cogollako monasterioan (Errioxan). Ospaketa hau Euskaltzaindiak eratu zuen, «Instituto de Estudios Riojanos» eta monasterioko agustindar fraideekin batean.

Hor periodikuetan esan du norbaitek orain mila urte jaioa dela euskera Errioxan, eta hori ospatzera joan dela Euskaltzaindia. Ez. Gauzak ez dira horrela. Euskera idatziaren esaldirik zaharrenak (guk ezagutzen ditugunetan zaharrenak), monasterio hartako esku izkribu batean azaldu dira. Esaldi horiek orain dela mila urte hango fraideren batek idatzi zituen. Eta horren orogarriz egin da ospaketa hau.

Euskera idatziaren lehen esaldiak: horra, bada, zer gogoratzen zen egun hartan.

Esaldi hoik bi bakarrik dira. Oso murriz eta laburrak. bata: *lciougi dugu*. Eta bestea: *Guec ajutu ez dugu*.

Alfonso Irigoien jaunak egun horretan egin zuen Euskaltzaindian sartzean egin ohi den hitzaldia, eta beronen gaia, hain zuzen, Errioxako euskal sustraiak arakatzea izan zen. Esaldi hoietatik bigarrena aztertu zuen, beronen interpretazioa emanez. Gainera, toki-izenetan eta pertsona izenetan bada Errioxa-aldean esaldi hoiek baino zaharragorik, Irigoien jaunak bere hitzaldian erakustera eman zuenez. Lekukotasun hoiek argi eta garbi frogatzen dute han euskeraz hitz egiten zela, eta hori Errekonkistako aldia baino lehenago.

J. J. Bautista Merino Urrutia jaunak beste hitzalditxo bat egin zuen, Errioxako euskal arrastoen bilatzaile azkarra dugu jaun hau. Berak ezagutzea eman du dokumentu bat, zeinetarik XIII. mendean Ojacastroko haranean euskeraz egiten zela, garbi frogatzen bait da, Jaun honi egun hartan ohore-mailako euskaltzain titulua eman zitzaion.

Batzarrea bukatzekoan, oroitarri bat agertu zen batzar-tokian. Erdal Akademiak ihaz eta Euskal Akademiak aurtan, biek ospatu dute toki berean hizkuntza banatan idatzitako lehen esaldien oroitzapena, eta biek utzi dute han bertan harri bana, orogarrigisa.

Fernández Sevilla (Logroñoko Diputazioko lehendakari ordea), Escudero Ortuño, midiku jauna (Instituto de Estudios Riojanos-ko lehendakari ordea), Aita Rafael Euba (San Millango agustindarren nagusia), Rodríguez Maimón jauna (Instituto de Estudios Riojanos-ko zuzendaria) eta Errioxako beste jaun asko egon ziren Euskalerriko alde guztietarik etorritakoekin batean ospaketa hartan, eta bai gero «Santo Domingo de la Calzada»-n egindako bazkarian ere.

(Euskaltzaindiko Prentsa-Bulegoko Agiria)

ASTEROKO SOLASA KILI-KILI

J. A. Retolaza mintzo

Halakoren baten Joxe Antonio Retolaza harra-patu dugu. Egia esan ez da ustekabea izan. Bagenekien non aurkitu... jakineko haur idazlehiaketa batetan mahaiko. Izan ere, horixe da, batz beste, Retolaza jaunaren azken urteotako giroa... haurrak, umeak, euskal idazlehiaketak.

Ume mailan, Euskal Herrian dugun alfabetatze kanpainarik garrantzitsu eta hedatuenetakoaren sortzaile da, KILI-KILI delakoaren sortzaile eta zuzendari, hain zuzen. Alfabetatze metodo horretaz luzaro mintzo gara ezin bestean, bere taldeko hiruzpalau gazte lekuko direlarik. Bizkaitarrak guztiok, naizen berri emaille hau ere tarteko delarik.

Jose Antonio Retolaza

—Zer kargu dozu KILI-KILI horretan, Retolaza?

—Kargu?... «aitte», «aittite»... zer esango nik ba...

—Sortzaile?

—Bai, izena, ideia, sistema, ne-reak dira.

—Noiz sortua?

—Hiruogeita seian edo. Aldizkari lege sortu neban lehenengoz.

—Zer asmotan, aldizkari hori?

—Umeentzat aldizkari bat izatekotan. Pertsonajea umea zan, KILI-KILI, ume izenekoa bera, euskal problema guztiekaz, euskal ar-dera eta kezka. Asko jakin arren beti euskaraz berba egiten ebana.

—Eta zer gertatu zan ba aldizkari horrek?

—Lehen zenbakia ehun aletakoa baino ez zan izan. Baina, laster-tera, bosgarren zenbakia atera orduko 2.000 ale zabaltzen genduzen. Orduan beldurtu egin ginan, baimenik be ez genduan eta. Sasoi haretan «Euskerazaleak» elkar-tea sortu zan Bilbon, eta haren bitartez baimen hori eskatu genduan... gaur arte.

—Zelan, gaur arte?

—Ba, horixe, baimenaren zain gagozela oraindino.

—Eta?

—Bueno ba, aldizkaria atera ezinean, lehen be zer-edo-zer hasiak ginan alfabetatze kanpainari ekin geuntzan indar guztiekaz.

—Non hasi?

—Lehenengo Bizkaian...

—Eta Gipuzkoan gero?

—Ez, Nafarroan. Gipuzkoan gura izan genduan, baina ez genduan topatu zeinen izenean egin Euskaltzaindian genduan, baina, sasoi haretan giro nahastua zan eta, ez genduan ezer egiterik izan. Nafarroan, oster, «Principe de Viana»-ren babespean egin genduan, 1969 urte inguruan. Eta, ondoren, Gipuzkoan, Eibarko «Euskeralaguna» sortu bezain laster.

—Eta Araban?

—Arabakoa oraintsukoa da, iaz-koa, Diputazioak berak eskatuta. Dana dala, lehenagotik be, Aramaio eta Laudio hartuak geunka-zen Bizkaiko organizazioaren barruan.

—Zenbat danera?

—Ba... iaz, 19.000 inguru. Bizkaian 8.000, Gipuzkoan 6.000 Nafarroan 4.000 eta Araban bostehu-

nen bat. Hala eta guztiz be, aurtan Nafarroan batez be, asko be asko gehitu da.

—Hitz gutitan, zein sistema darabilte?

—«Lan eta lan» deritxogu. Hiru koaderno dira urteko. Lanen zuzentzea probintziak egiten da. Alfabetatze metodo hau 7tik 10 urte arteko neska-mutilentzat egina dago batez be. Lehen lehen mailako alfabetatzea da.

—Zein euskaratan?

—Euskara errazean, jakina. Horretaz luzaro egingo neuskizu berba... Gure asmoa euskara bizia da, gaur umeak etxean berba egiten daben euskara berbera sendotu eta aberastu. Ez da euskara bat edo beste ikasi. Ondo edo txarto bellariz dakitena begiz be irakatsi baino. Berbak osorik eta esatea, nahiko zeregin da eurentzat.

—Begiz ikuste horretan, ortografiar zer?

—Hatzera zator ezta?

—Zeuk badinozu...

—Bueno, hori garbi dago guretzat. Gure metodoa hauzi hori baino lehenagokoa da. Guk geuk dihardugun mailan errazago danez gero, lehengoari jarraitzen gatzaz-ki. Egunen baten danok edo gehienok konforme edo, giro bat sortzen danean behintzat, ba orduan «ras», sartu eta kitto. Hori ez da problema.

—Zenbat koaderno dira guztira?

—Asmoa, hamabi egitekoa. Ora- in arte zortzi dagoz eginda, bederatzigarrena moldiztegia eta besteak asmatzeka oraindino.

—KILI-KILI sortu zanean ikastolak ez zeukan gaur daukan eraginik Euskal Herrian. Ba ote dau zereginik gaur egun zure metodo horrek?

—Jakina, KILI-KILI ikastolara ez doazen umeentzat sortu zan. Ikastolara doazenak, nere ustez, euskararen aldetik salbatuta dagoz. KILI-KILI ez da horreentzat, nahiz eta ikastolara joaten diran batzuek be parte hartu gura izan. Dana dala, bihar-etzi, ume euskaldun guztiak ikastolara joaten di- ran egunean, KILI-KILI ez dau izango zer egiterik.

—KILI-KILI metodoak lehen lehen mailan dihardu. Gorago ez ote dau joko?

—Bai, zer-edo-zer egina be badago. Bigarren maila, 11-14 urte

artekoentzat izango da. Hau da edaderik behinena. Sasoi horretan umeen euskara sendotzen bada betiko sendotuko dabe.

—Zer litzateke bigarren maila hori?

—Gramatika, baina gramatika aitatu barik, koaderno batzuen bidez, erdi jokoa, orain arte egiten dan lege, bakoitza bere euskalkian eta adinari komeni jakozen irudiekaz.

—Eta hirugarren mailarik?

—Baita, asmoa behintzat. Literatur testoak, euskara baturantz... Honetaz ideia batzuk baditut. Ora- indino garbi garbi ez. Baina, gainera, hori ekipo baten lana izango litzateke.

—Anekdotaxorik bai ote?

—Mordo bat bai! KILIKILIRI umeok bidaltzen deusaezen kartak, iritziak, laguntza eta animoak. Gurasoen baimenik barik parte hartzen daben umeen kartak... euskarak eskolarako torpetu egiten dauala gurasoak esaten dabela eta... halakorik asko eta asko. Gurasoekaz be bat baino gehiago.

—Gurasoekin?

—Bai, baita... esate baterako, be- hin Anoetatik deitu eusten, bidal- du neutsen koaderno bizkaieraz zegoala eta, euri gipuzkeraz bi- daltzeko. Harrituta joan nintzan bertara eta... baina honeek gipuz- keraz dira barren! Jazo zana zera zan, berbak eta aditz formak oso- rik irakurri behar eta... gurasoak eurak be ezagutu ez!

—Danok be, alfabetatu beharra daukagu, antza, geure Euskal He- rri honetan. Tartean, ia 20.000 nes- ka-mutil KILI-KILI gaztetxoarekin kartaz eta ariketaz harremanetan ari.

KOLDO OLAZABAL

OPORRETARAKO LIBURU APRAPOSAK

GAZTETXOENTZAT!!!

Interesgarriak...

Mamitsuak...

Errazak...

Lurdes Iriondo. MARTIN AROTZA ETA JAUN

Lurdes Iriondo. MARTIN AROTZA ETA JAUN 136 orri

DEABRUA eta SENDAGILE MALTZURRA 125 pezeta

Euskal Herriko ipui zahar eta abesti zaharretan oinarriturik bi antzerki eskaintzen dizkigu Lurdes Iriondo abeslari ezagunak.

Bihozperatasunaz, xalotasunaz eta olerkitasunaz kanpo irakasle- sena eta eskua nabarmentzen da liburu honetan. Izan ere Lur- desek urtetan lan egin du ume artean eta gaztetxo artean. Per- sonaje finak aukeratzen ditu horretarako. Umeei dagokien euskara erabiltzen du: samurra eta herrikoia. Ume haundiok ere pozik irakurtzen dugu.

Lurdes Iriondo. 112 orri

HEGO-HAIZEAREN IPUINAK 125 pezeta

Antzinako ipui eta abesti zaharretan oinarrituriko bost kontu dituzu. Halako grazia apartaz eta xaltza goxoz mamenatu ditu. Haur-talde batek egindako marrazki apaindurik dago. Umeentzat argitaratu den libururik onenetakoa dugu. Liburuaren barruan azal- tzen diren hitzak eta doinuak dakazki azkenean. Ume euskaldun bat ere ez daiteke liburu hau irakurri gabe geratu.

Zarazuko Ikastolako haurrak 136 orri

HAURRA IPUIN DENEAN 110 pezeta

Garrantzi haundiko liburua Euskal Herrian. Ikastola bateko, hamar edo hamabi urtetako, neska-mutiko talde bat gauza izan da liburu hau egiteko. Hogeita bost ipui desberdin, aberats eta in- teresgarri biltzen ditu liburu honek. Azala eta marrazkiak umeak eginak dituzu.

Ume guztiak irakurtzen dute. Begiak atera beharrean irakur- tzen dute. Oso ale gutxi daude salgai.

Orixe 156 orri

SANTA KRUIZ APAIZA 150 pezeta

Hauze litzateke udaldirako libururik onenetakoa, agian. Santa Kruz apaiz gerrariaren bizitza dakar, karlista gerratean Euskal Herrian zehar egin zituen ibiliak eta borrokak. Behin hasiz gero ez da bukatu arteko onik izaten. Euskararik errazenean eta eus- kal joskerarik jatorrenean idatzitako liburua duzu. Edozein ira- kulerentzat eginiko liburua. Irakurtzen ohituentzat eta ohituga- beentzat. Hitz, esaera eta ateraldi jatorrik aurkituko duzu. Ger- tatua eta asmatua, denetarik erasten zaio, Santa Kruz apaizari. Begiak atera beharrean irakurriko dute gaztetxoek eta zaharrek.

GEROK

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

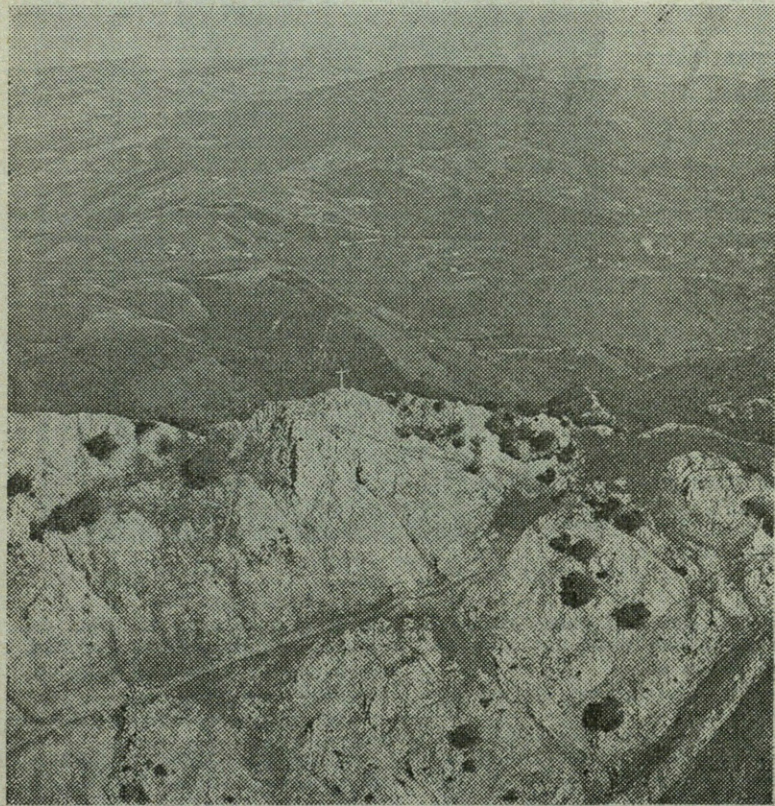

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Kataluñako mendiak norentzat?

BERRIAK

Mendia jendearentzat atseden leku, baiña zeñien kontura?

Kataluñako nekazaritzari buruz zenbait dato irakurri berriak ditut eta guretzat ere jakingarri direla iruditu zait.

Kataluñan jende asko bizi da. Lur gutxi eta jendea ugari. Km.² bakoitzean 162 lagun bizi dira batz beste. Gaiñera Kataluñako jendea langillea da; ez da etxean egoten eskuak antxumatu, gauza den guztia nora-ara lanera irutzen da, irabazira. Orregatik jendeak dirua erabiltzen du, irixi egiten zaio gas-tatzeko, beste zenbait tokitan baiño gehiago.

Esan gabe doa, jenderik gehienak industrian egiten duela lan, eta industriak sortzen duela ondatsuna eta dirua. Nekazaritzak sortzen duen emaitza, txikia da industriak ematen duenaren alboa. Ez da arritzeko. Industriad jositako dau-den nazio aurreratueta orixe eta bera gertatzen da beti.

Alere ez pentsa, Kataluñako nekazaritza, ez duela probetxurik ematen eta, alde batera uzteko modukoa denik; izan ere, Espainia guztikoarekin alderatzen badugu, % 10 Kataluñan egiten da; baiña nekazariak, % 6,18 bakarrik dira. Beraz, nekazaritzan ari den pertsona bakoitzeko, beste tokitan baiño askoz gehiago produzitzen dute.

Ez orratik nahikoa.

Kataluñan bizi den jendetza, 5 milioitik gorakoa da eta orrenbesteri jaten emateko aña ez dute sortzen. Orregatik Kataluñak janaria franko kanpotik ekarri beharra dauka.

Ohartuko ziñen noski, orain arte esan ditugunak Euskal Errian ere berdintsu gertatzen direla.

Mendi eta basoak.

Kataluñak duen lur zabalero guztia % 57,8, erdia baiño ere gehiago, mendi eta baso da. Mendi sail oietatik, % 63 basoak dira, ots, zuhaitzez ornituak batzuk aldatuak eta besteak berez etorriak, gaiñerako, parajeak, % 47,6 soilak daude, arbolarik gabe.

Basoetan berriz, % 70 piñu edo piñuaren antzeko, eta % 30 bakarrik ostozabaleko zuhaitzak. An ere beste lurralde askotan bezelaxe, lehendik zegoen basoa bota eta garbitu dutenean, ondoren piñua aldatu dute, eta orregatik ugaltu da orrenbeste.

Alere gaurko joera, makala aldatzea da, ortarako leku egokia bada behintzat, eta emendik aurrera, urte gutxi barru, makaldi ederrak azalduko dira.

Pagoa eta aritza gutxi ageri da,

eta dauden pixarrak, ez lirakela bota behar, diote, edertasunari begiratzegatik izango bada ere.

Mendi sail oien jabea nor da? la denak partikularrenak dira, % 84 Kataluñan guztian, are eta gehiago oraindik Bartzelonako probintzian, % 97 ala dirata.

Alere bakoitzak ez du ezer asko. Bueno, nondik begiratzen zaion: batz beste 20 ha. badituta basojabe bakoitzak. 20 ha.ko mendi saila diru emangarri izan dedin oso gutxi omen da. Bestalde ordea, are eta lur gutxiago du basojabe bakoitzak beste alderdietan: 4 ha. besterik ez batz beste Espainia guztian. Gure artean ere 20 ha. baso edo mendi lur dauzkaten baserritarak ez dira asko izango, 4 ha. ere ez direla txarrak esango dizute.

Basoarekin irabazi gutxi dago.

Baso jabeak azken urteotan inpostuak eta pagabeharrak ari zizkio, basoko eskulana gora joan da, eta aurtun egurrak diru egin badu ere, azkenean irabazi motxa uzten dio mendiak. Izatekotan ere makalak eta piñuak uzten du, urte gutxitan etortzen dalako. Gaiñerakoan mendiak bere jabeak uzten diona utsaren urrengoa da.

Basoak ordea, bere jabe ez daren ere mesede aundia egiten dio, egunpasa mendira joaten dan jendeak, alegia. Baiña baso jabearentzat mendizaleok kaltea besterik ez dute egiten: mendia zikindu eta suak artu eta dena erretzeko arrisku galanta jarri, endemas, su egurrak balio ez duen ontan, mendiak

zaborrez beteak baitaude.

Baso jabeak badauka, orratik, beste alderdi on bat: lurrak, mendiko lurrak ere, gero eta gehiago balio du. Mendi sailak erosi nahi dituztenak, saltzeko dauzkatenak baiño gehiago dira, eta gora doaz. Erostenak badakite mendiak ematen duenarekin ezer gutxi artuko dutela, baiña baita mendi sail ori urrena saltzen dutenean, askoz garestiago salduko dutela ere. Eta orretxan billa dabilta.

Erri sailak.

Zenbait erri mendi sailen jabe da. Menditik ateratzen duten egurrak, pagatu nahi lituzkete aiantmenduko gastuak. Batez ere goi aldetako erri txikietan gertatzen da ori, ez baitute beste diru iturriak. Baiña gaizki dabilta, basoari erantsi zaizkion inpostuak eramaten baitizkie, artzen dituzten diru apurrak. Bestalde erri sail oietantxe daude, pagadi eta abar, begien bistarako basorik ederrenak eta oiek ibotzea lastima litzake.

Zer egin behar litzaken.

Estaduak erosi behar lituzke zenbait mendi sail; Kataluñan oso lur gutxi da Estaduarena, % 1,5 bakarrik. Eta lur oietan ez piñua, luzarora etorriko litzakeen zuhaitz mota baizik, aldatu. Gaiñera, oraingo erri aundietako kale zuloetatik, nora ara irten behar du jendeak eta mendiaren jendeak egunpasa egiteko lekuak antolatu behar litzake.

Estaduak ez ezik, ziudade aundiak, eltxoak bezela jendea bizi den erri kankailu oiek, erosi behar lituzkete mendi eta basoak, jendeak, astean behin bederen, arnasa garbia artzera, nora joana izan dezan.

Erri aundietako prespostuarentzat ez litzake gastu aundia izango, eta orrela ez litzake ainbeste jende ibiliko partikularren baso sailak ondatzen. Surik gertatu ez dedin zaintzea ere, erraxago litzake, eta azkenik nola-ala ordaindu behar dute, etxeak pillagien eginez, jendeak egin dioten kaltea.

Mendi sail koskor bat erosten duen gizonak, bere probetxuak begiratzen dio, eta ez du nahi an inor ibiltzerik, baiña aste guztian kale zokoan eta ke artean bizi daren ere irten nahi du nora ara.

Oneraño Kataluñako datuak eta aien berri eman duenaren iritzia. Euskal Errian ere ez al zaizu iruditzen beste oinbeste gertatzen ari zaigula?

Donostiatik Iruña bitartean jendea erlauntzetan bezela bizi da pilla pillan. Zergatik ez du Donostiak inguruko mendiren bat oso osorik erosten eta an jendearentzat parkeak eta egonlekuak egiten?

Eta Eibarrek Kalamua? Edota Tolosak Ernio, ibaiko ur zikifaren ustel usainez munduan sonatua den ezker?

Aurrezki kuxak Aldaba eta Santa Marina aldean mendi sail dexteak ba omen ditu; zergatik ez bideak eta gaiñerako prestamenak egin eta jendeak arako bideak erakutsi?

ORAINGOAN PATATA DELATA

Berriz ere izan da «nekazarien gerratea» deitzen dioten oietako burrukaldi bat. Neguan esnearena izan genuen emen, udaberrian patatarena egoaldean, Murtzia aldean. Lehengoa ahaztu erazteko nonbait, edo oraindik zai gaudela adierazteko, nahiago baduzu.

Oraingoan goizeko patata zen eztabaidaren sortzaille. Izan ere nekazariok, patatak eldu zitzaizkionean eta merkatura ateratzen asi, bazter guztietan igazko patata topatu dute salgai eta okerrago dana kiloko 3 peza ere, inork ez ziela pagatu nahi. Kiloko 3 peza kosta prezioetik ere, behean geratzen da; irabaziak jasotzeko martxa ederra!

Zer gertatu da?

Ba, kanpotik ekarri dela patata erruz... Urtearen aseran, diotenez, 300 tm bakarrik ziren kanpotik ekarriak; apirillaren aseran berriz, 18.000 tm. Au da, Murtzian patata ateratzen asteko aurrean, sekulako tonelada pillak iritsi ziren Belgikatik, eta garesti xamar pagatuak omen dira gaiñera.

Paseak pasa, sua piztu ondoren, itzaltzeko eta erremediatzeko jarri dituzten bideak dira ortik onerakoak. FORPPAK ministroen batzarri eskatu zion, patata ori kanpora saltzeko moduak egin ziteze-la, eta besterik ezin bazan, CATek eros zezala.

Ez zuten ordea, ministroek ontzat artu eskabide ori eta auxe besterik ez dute egin: 45 kamioi jarri nekazarien esku eta CATen kontura, etxekoandreak erosten duten tokietara patata ori karria dezaten.

Kamioi oiek 25na tonelada eramant ditzatekenak izanik ere, so-brante dauden patatak 50.000 tm tik gora baitira, 2.000 kamioika eta gehiago. Ez zeuzkatek saldurik kilo banaka!!

«Nekazarien gerratea» onen aurrean betiko galderak egin daitezke: jan behar duenak 10 peza pagatzen badu kilo patata, zergatik egin duenari 3 peza ere ez zaio pagatzen? Zergatik kanpotik orrenbeste ekarri gero etxekoak sobratze ezker? Ekartzen bezala zergatik ez kanpora eramaten saia?... eta abar.

URRENGOA ARDOARENA

Aurtun uzta ederrak bilduko omen dira, baita mahatsa ugari ere; baiña denak ez daude gustora.

Joan den urteko mahatsak emandako ardotik % 66 oraindik saltzeko omen dago. Mahatsa biltzeko garaia badator bidean, oraindik uruti xamar dagoela iruditzen bazaigu ere, eta kupelak igazko ardoz beteak badaude, berriak non sartu?

FORPPAK merkatuan eskua sartu eta ardo ori kanpora bialtzeko kanilla ireki nahi izandu, baiña ez diote utzi.

Ola bagabiltza ardoa delata izango omen dugu urrengo «nekazarien gerratea», baiña orduan ezin esango digute ba, ustekabeen arrapatu dituela? Illabeteak aurretik gu ere enteratu geranerako...

ESNEA

Emengo baserritarra berdintsu biziko da patataren eta ardoaren gora beheragatik. Esnearen prezioak ematen dio min. Egon ba la-sai, aldiari behin aipatzen duteta. Ez dago ahaztua nonbait. «Estatuto de la leche» egiten ari omen dira eta ikusiko dugu zer dan... ateratzen dutenean.

EGURALDIARI ANTZEMAN

Nolako eguraldia egingo ote du bihar? Orre adozeln baserritarri entzun diezaikezun galdera. Eta erantzuna, segurua izatea, baluke inportantzi, batez ere belar ontzen ari den bolara ontan. Amaika lan gutxiago eginda pasako litzake, urrengo egunean ze eguraldi egingo duen baleki.

Ez gabiltza denok bardin.

Sevillako nekazarien hermandadeak, COSAk, trato bat egin du Ameriketako etxe batekin, Sevillako probintzian ze eguraldi egingo duen iru illabetez aurretik esan diezaioten.

Ez da berriketa; baiña Amerikanoek badituzte ortarako tresnak. Oraindik ba ote da, baserriak lehengo era zaharrean jarraitzen duela eta ez direla aurrerapenetan sartu, diokenik?

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AZURRE - KONTUAK

POSTAS, 41

GAZTEIZ (Vitoria)

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan etorriak

Baserriaren alde

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLATEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

elgeta

AZOKA NAGUSIA

Oraindik ez da urte asko jai hauek berpizten hasi ginela. Elgetako gazteria ez da izan puskatzaila. Lehengo ohiturak gorde eta berriztatu nahi izan ditu. Lehentxogo ospatzen omen zen feria ospetsu bat. Gure akorduan ez egon arren badakigu inguruko baserriar gehienak hemen biltzen zirela. Baserrietako tresnak eta abereak ugari izaten bait ziren, baina gaur ez da gertatzen halakorik. Baserriak gutxituz joan dira eta egun honen izena besterik ez da gelditu. Jai hau herriak sortutakoa zen, bere ohitura eta izaeraren ondorio bait zen. Herriko nekazaritzan oinarritutako jaiak eta horregaitik, herri-jaiak.

«Ferixa nagusi» hau San Pedro hurrengoko igandean ospatzen omen zen, eta ez uztailaren lehengo igandean batzuek uste izan duten bezala. Gehienetan uztailaren tokatzen zen, baina ez beti. Aurten esate baterako ekainean tokatu da.

Gazteriari eta «Ozkarbi» elkarteari esker berpiztu eta indartu da egun hau. Jendearen axolarik eza herriko arazoetan eta bertako jaiak (Andamariak eta San Rokeak) indarra gaitzen ari zirela ikusirik, egun hauetara jo genuen.

Hasera batean «Azoka nagusia» deitu genion eta bi edo hiru eguneko jaiak antolatzen saiatu ginen. Azken urte hauetan gazte batzuk kezkatu gara herriekin eta bertan dauden hutsune batzuk betetzen hasi gara. Euskal giro bat sortzen eta lehengo apurra ez galtzen, alegia.

Aurten, joan zen urtean bezala, hamarren bat egun antolatu ditugu. Hitzaldiek, erakusketak, filmak, bertsolarien eta kantarien jaialdiak, antzerkiak, umeen egunak, eta azkenez, igandeko lagunarteko giroak osatzen dute egitamuia.

AURTENGO KULTUR
ASTEAK

Beharrezkoa dela uste dut iragan ondoren begiratu bat ematea egun hauetara. Oraindik (hitz hauek idazterakoan) aste erdian gaude baina hobe dela uste dut azkeneko urtearen baino gaur bertan neurritia ematea.

HAURREN ESKU-LAN ETA IDAZKETA SAIOA. Asko izan ziren herriko enparantzak bildu ziren haurrak. Elgetan ez dago ez itsasorik ez ondartzarik, baina halere lan politak egin zituzten gure haurrek buztinagaz. Bene benetan, uste dut artistak nahi baditugu Euskalerrian, umetatik ohitu behar direla baina ez urtean egun batean. Ea gehiagorik saiatzen garen geure haurrekin, eta sarriago egoten diren larunbatean bezalako saioak!

KIXKI, MIXKI ETA KASKAMELON. Ume umea ez izan arren banuen gogo pailaso hauek ikusteko eta uste dut umeen baino gehiago gustatu zitzaidala saioa. Ondo egon ziren eta ikusten zitzaizkien heldutasun bat, baina, berriz diot, nagusientzako egina ematen zuela. Haurren aldetik partizipazio gehiago litzateke. Ez zuten lortu gure pailaso finek. Behar bada hurrengo urtean kanta bat edo beste falta zen. Dena dela zorianak gure pailaso xelebrei.

ANTZERKIA. Urnietako «Egi-bila» taldeak «Lurrun-argia» izeneko antzerkia agertu zuen. Lan bikaina eskaini ziguten urnietatarrek. Gaia ximplea eta gaur gaurkoaren. Mundu honekin nazkatuta dagoen mutil bat, irtengabeko etsipenean erortzen da eta bakardade bila, Ameriketara artzai joatea erabakitzen du, hemengo ondasun eta lagun guztiak utziaz. Lantegiko nagusiak lan eta irabazi ona eskeintzen dio gelditze aldera, baina ez da erortzen nagusiaren joku zikinean. Ameriketara benetako bakar-dadea aurkitzen du eta azkenez, aspertuta, lehengo tokira itzultzen da. Dena aldatuta bilatzen du eta berriz Ameriketara joatea erabakitzen du.

Interpretazio aldetik akats gutxi izan zituzten, baina azken zatia ez zuen aurrekoek bezalako interesik izan. Batzuek zioten nobeletako bukaera izan zuela. Beste batzuei berriz asko gustatu zitzaizkien. Baina, nortzuk dira batzu hoiek? Zenbat jende bildu zen ikusteko?

Ikastolapeko areto ttipia nahiko haundia izan zen larunbatean. Bazen nunbait beste jostaldiren bat Elgetako jendearentzako. Itxura denez nahiago dute taberna zaharrean, kopa batzuk hartuaz, karta jokuan jarduntzea. Beste egun batean ez ahal dago kartetan egite-rik? Dirudienez ez. Eta gu, herriak zerbait izan dezan saiatzen...

INTXORTA

lazkaumendi

BERTAKO IKASTETXE
BATETAZ ZERBAIT

Bai, aspaldidanik, banuen asmorik beronetaz zerbait esateko; izan ere, nor ez da esnatzen edo kezkatzen eskola hori egoera honetan ikusirik!

Edonork ikusten du, eskola egoera tamalgarrian dagoela.

Beraz, lehenengo, kondaira apur bat egin dezadan eskola horrek, sorreratik honat dituen zenbait zertzelada ikusteko.

Sorrera 1934. urtean izan zela diote bertako zaharrek; eta urte honetan ekin zitzaion, nolabait ere, bere maila bateko irakaskintzari.

Badakigu, etxe hau Diputazioak egina dela, herriaren mintzairari laguntze arren, eta hauzo egintza jator baterako.

Horrela izan zen hasera batetan; irakatsi ere, euskara goxoan irakatsi ohi zuen bertako irakasleak; baina, urte zaratsatuak hurbilduz zetozen, eta utzi beharrean gertatu ziren ikasketa hauek.

Gero, 1936. urtean gudua etorri orduko, lehen esan bezala, utzi egin zioten bertako irakaskintzari.

Esan dugunez, euskaraz irakurtzeko, hain ezaguna dugun «Xabier-txo» erabiltzen zuten lehen urratsak emateko.

Bilaldi, eskursio eta beste zenbait gauza ere egiten zituzten artean. Baina, 1936. urteetik aurrera, eskubideak galdu zituen Gipuzkoako Diputazioak, eta fueroak ere orobat, eta gerora aldatu egin zen etxe honen jokabidea.

Orduan, 1936. urteetik aurrera, irakaskintza guztia erderaz emanaz; irakasleak ere erdalduak ziren — eta; gainera, urteoro irakasle berria zetorren.

Horrela ari izan zaigu gaur arte ikastetxe hau funtzionatzen; orain dela bi urte, berriz, haurrak behereko kaleruntz eramateko erabakia hartu zuten.

Horretarako, haurrek Lazkaoko herrira joateko erraztasuna izan zezaten, autobusa jarri zuten egunero. Eta ordutik, hemen dadukagu etxe hau haize eta euri astinaldiak erdi puskaturik; begitako mina sorlezake gerora, dena eroriko balitz, bertan ikasi zutenengan.

Ez dezagun erabat baztertu, zerbaitetarako beraren beharrean gerta gaitzeko eta. Baztertzea, hainbat haurren babesleku eta maisu zahar zintzo bat galtzea litzateke.

TAUKI

aiete

IKASTOLA

1973-74 ikastaroa amaitu da. Anderenok bakarrik jakingo dute (eta irakasleek, jakina, geroz eta gehiagorik baitira hauek ere) zenbat neke, buruhauste eta batzuetan zenbat amets-eten ematen dituen haur batetik ikastaroaren haseratik bukataraino. Heurek bakarrik jakingo dute baita ere, ordekoan, zenbaiterainoko poza eta atsegina sortzen dien haur horren beraren izaeraren nolabaiteko moldeatzaile izateak. Benetan dute lana ardurazkoa, kezagarria. Bere bizi osoan izango du haurrak gogoan ikastolan ikasia, baldintzatu egingo du nolabait bere bizitza osoa. Gero, gizonduko denean, herriaren aurrean postura firme bat hartu beharko duenean, ikastolako haurra loratuko zaio eta euskal frutua mamituko. Herri sufrituaren esker ona ez zaizue faltako, ez!

IKASTOLEN ELKARTE BATZA

Heldu zaigu, bai, beste berri bat ere, gure ikastolaz zerikusia du-

na. Gure ikastolaz eta Gipuzkoako beste guztiez. Edo behintzat ia guztiez. Gipuzkoako Ikastolen Elkartek Batzak erdal textu liburuak nahi omen ditu euskaratu, gaur andereño-irakasleen eskuetan erdaraz dabilten liburuak hain zuzen. Benetan pauso bikaina! 15 urte dira lehenengo ikastolak hasi zirela eta nolatan ez da hainbeste denboran euskal textu libururik prestatu? Zabarkeria izan delako kausa ala taldekerien itsukeria eta zitalkeria? Dena dela, euskaratzaileen lehenengo pausoak emanak omen dira eta ikastaroaren hasera-haserako ez balitz ere, ia Gabonetarako eskue- tan izaten ditugun textu liburu hain desiratuak. Ez dago dudarik euskal editorial bat izango litzatekeela soluziorik egokiena, baina bitartean ongi etorriak bitez erdaratikako itzulpenak. Zeuek ere izango ahal duze herri sufrituaren esker ona...

ALKATE BERRIA

Alkate berria izendatu digute. Esteban Goikoetxea Larrea dugu alkate berria. Zehar-bideka jakin dugunez, kolaborazioa eskatu omen du, berak bakarrik ezingo duela gauza haundirik egin eta talde bat nahi omen lukeela eratu, elkar-lanean gure Aiete honen alde zertxobait interesgarri egiteko. Talde hau, denboraz, Aieteko Herriko Batzordea izango litzateke. Ez da asmo txarra. Ez dugu uste eskutako kolaborazio hori faltako zaionik! Ez genuke behintzat nahi. Gure zorian berroenak, bada, bere bi alaba ikastolara bidaltzen dituen guraso jatorrari!

TXERTUBI

durango

Aurreragokoan idatzitakoak argitu diranez pixka bat azaltzera nijo.

Berrizen hildako behi pozoinsuez, gauaz eta ixilean egina zela esaten nuenez ba... Egunokin bardina jazo da Herri Haundi, Oromiño aldean, behiak pozoinduta hil direla. Nork eta zergaitik? Ez gauez eta ixilean, egun argiz eta zarataz baino.

Elektrizitate posteeak pintatzen erabiltzen duten «minio» pinturak, inguruko soro belarrak pozoinduz. Antza pozoiz bizia da pintura mota hori. Beraz, holakoak zuen baserri ondoetan pintatzen ikusten baduzue, kontuz ibili.

Bateren batzuek pozoinketa horri egileak bilatzen erabili dituzten zurrumurru kaltegarriak argitzeaz poztuten naiz.

—oOo—

Baimen guztiak eskuetan zizutela azkenengo orduan Bizkaiko Lehenengo Agintariarengandik ezetza jaso dute Durangoaldeko Ikastolak, lorretan egin behar zuten jaiantzat.

Baita ere lorretako dantzariak, Bermeon J.M. Barandiaranen gorazarre baten parte hartzeko zirelarik ezin izan dute joan, garazarrearen ezetzarengaitik.

Bigunagotzen zihola ginelakoan...

—oOo—

Durango Tabira Mendi Elkar-teak, Kantabria mendikateko «La Población» deritxon mendira antolatu du osteraz Uztailak 7 rako. Eta Larrun muga mugan aurkitzen dena, Elorrioko Erdellak berea, Uztailak 14reko.

Pasaportearen ezaz Lapurdi eza-gutzen ez duzenok, ikuskai polita-gorik ez duze aurkituko, baita Hego aldeko hainbat mendirena.

—oOo—

Uztailak 7, VIII. Ezpata Dantzari Eguna ospatuko da Berrizko Erefia hauzun.

Aurten lehenengoz apurtuko da elizate baten egiteko ohitura, lehen egindako elizate bateki hauzun eginaz.

Zer dela eta? Bertakoak zirelako Amezuatarrak, Patxiokak, guttie-nez 3 belaunaldiz eskualdeko herri gehienetako txistulariak izandakoak.

Joan den urteko Azaroan hil zaigun leinu horretako azkenengoa, Serafin Amezua 84 urtez. Hila bi arinago lurtzako Erdoizan ikusi nuen txistu jotzen.

Patxiokarrei gorazarre bezala eskualde guztiko 20 talde batuko di-

ra Ezpata dantza dantzatzeko, horrez gainera heuren omenez oroitari bat jazoko zaie baserri ondoan. Oroitarri hau herri tartean batutako diruekin egina da, lagundo nahi duzenok Berrizko diru etxeetan dituzue kontuak zabalik.

Arratsaldean urtero bezala Durangoaldeko Soka dantza edo Erregelen lehiaketa jokatu da. Baita ere «Folklore» gaiez antolatutako argazki sariketaren agerpena eta sari banatzea egun berean egingo dira.

KATAZURI

elgoibar

Kaixo, Azken bolara honetan, oso geldi dakusagu Elgoibarko Gaztediko (J.E.) Zine Forum eta aldizkariaren martxa.

Ni bezala, beste asko ere ohar-tuko zintzen horretaz.

Gaiaren garrantziak, galdetza behartu nau:

—Kaixo Arantxa, zer gertatzen zaizue Zine Forum-arekin?

—Aspalditxo honetan motel gabiltzala sumatu ahal duzu? Egia da bai. Haseran asko ginen komisio horretan, baina beharrak bi bakarrik utzi gaitu, eta bi pertsonak bakarrik ezin dezakegu ezer handirik egin.

—Baina ez ahal zenuten Zine aste bat eratu behar?

—Bai. Hasiak ginen iendea bilatzen. Haseran hizlari guztiek baitz, baina ordua iristen denean denak kale!

Hala eta guztiz ere hil baino lehen eratu behar dugu aste famatu hori.

Hilero ere, eratzen dugu zine saio bat. Iendea gutti. Zu ere han izaten zara eta badakizu. Orain iendea hasi duzu pixka bat sartzen eta haseran hitzegiteko zuten bel-durra galtzen. Iendea hizketan has-

ten denean, zinemako argiak itzaltzen dizkigute, lotara joan behar omen dute eta. Alde batetik ez bada, bestetik beti ari duzu norbait izorraketan.

—Entzun dudanez, iendea komisio horretan sartzeko kanpainatxo bat hasi duze. Ez da hala?

—Beno, aurkitu dugu mutil pare bat lanerako prest direnak, baina hauek ere datorren kurtsuan Unibertsitatera doaz.

—B. Ansola hizlaria ez ahal da Elgoibartarrotaz aspertzen?

—Oraindik ez, baina iritxiko da eguna.

—Beno, agur eta suerte hobeia izan dezazuela.

—Bai, agur.

Aldizkariaren komisioan berdin xamar gertatzen dela sumatzen dut. Ba ote du horrek irtenbiderik?

SAN JUANAK

San Juanak gaur bukatzen dira eta esan behar dut betikoa.

Nire lagun maiteak ikusi ditut Eibartik bueltan; gaua han pasata datoz etxera lotara. Danak betalde beltz beltzein. Bata zezenak har-rapatu du, besteak besoa hautsi, baina hala eta guztiz ere ondo pasa dutela diote.

Baina, noiz pasa ote zuten hobeto, San Juanetan ala Trinitate-etan kalean haurrak zaintzen ari zirenean?

Bigarrenean pentsatzen dut. Ez da hala?

AUBIXA

Aubixakoa martxan doa; haurrek, zerua baino gehiago maite dute Aubixa.

Jolasa egiteko astia franko izanen dute sobran.

Eta guk, gazteok, haurrekin harremanetan sartzeko beta ere bai.

Haur zainera goazenok, ez dugu gaizki pasa behar Aubixa alde horretan!

HASIER

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Del honi jarraltuz bazatoz
zure erlojua KANARIAS b'rtan
balfio merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

O y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

iruiñe

SATURDI

(Gure Santoralean zear)

Saturdi, Zaldibia'ko Ermita bat da. Polit askoa. Antziñako pelegiariaren bidean —Larraitz'etik errira bitarteko kaxko batean— kokatua. Ermita, Toulouse'eko Gotzai ta Martiri San Saturnino'rena da. Bañan Santuaren izena arrigarriro ukitua arkitzen bait da; «soildua» esango genduke obeto: SATURDI soil-soillik. Bañan ez nolanai soildua, bere arrazoibidez baizik. Ikusi dezagun nola.

—oOo—

Ez degu emen Santuaren historiari esango: aren Gotzai eta Martiritzari, alegia; Santuaren gana gure arteko jaiada aipatuko baizik. Historian zear Euskalerrian oso barrura sarturik bizi izan dan jaiera. Ez, bear bada, gaur beintzat, folklore aundiz apaindua; bai, ordea, gure Geografian oso zabaldua. Oso zabaldua, eta forma, benetan ikusgarrietan azaltzen zaiguna. Ori ere jaiera-señale, debozio-señale bait da.

—oOo—

Esan dezagun lenengo, antziñaterik aundieneko bezela azaltzen zaigula gure artean Santu onen jaiera.

Gure artean Santuen izenak, batzuek besteak baño zaarragoak azaltzen zaizkigu. Gaur «San» batez apaindurik ikusten ditugu; leenago, ordea, «Santi'z»; leenago, berriz, «Done'z»; bañan ba da beste malla bat, oraindik zaarragoa: Santuaren izenari aurretik ezer ipintzen etzaiona, eta geienez, ondolik «txo» bat.

«Santiren» eredu aipa dezakegu gure artean, Santiyagoz gañera, baita Santimamiñe ere, eta Santi-kurutz, eta Santibat... «Doneren» mallakoak or dauzkagu, berriz, Doniane, Donostia, Donamaria, Donestebe...

Ezer gabekoak gutxi aipatu dezakegu, bañan, oien artean, bat, ezagun-ezaguna: Bixintxo. Bixintxo ori San Bizente bait da; ez «San», ez «Santi», ez «Done», ezer gabe azaltzen zaiguna; guretzat mallarik zaarrenekoa; eta ondolik «txo» itzikiz apaindua gañera; ez bait dakit zergatik, bañan Araba'ko Trebiñon

ere olako diminutivo batez apaindua azaltzen zaiguna: «San Vicentejo»...

—oOo—

Orra bada; ain xuxen, gure San Saturnino ere, olaxe, soil-soillik azaltzen zaigu Zaldibia'ko Elizatxo artan; ez bait zaio, ez San, ez Santi, ez Done esaten; «Saturdi» soil-soillik, baizik.

Gauza bera gertatzen da, Iruñia'n ere; Santuak Iruñia'n duan Elizari ere, «Sazernin» esaten zaio soil-soillik: «Saturninen» ordez «Sazernin»; «Sanik» gabe; «Sanik» baleuka «San Sazernin» izango bait litzake.

Uskeria dirudi, bañan guzti ori esan-nai aundiko gauza da: izen ori santu-mallarik zaarrenetakoa dala, alegia.

—oOo—

Ari orri jarraituaz, pentsa bait dezakegu beste zerbait ere —urruti xamarrera dijoan tiroa dan aren—: Motriku'ko «Saturran» izenean bertan Santuaren izena ez-kutatzen ez ote dan, alegia; Saturran'go arkaitzetan dagon etxea, iñoz gure Santuaren Elizatxo izana ote degun; urrutit gabe an bait dago beste arkaitz-arte ikusgarrian «San Juan Gaztelugatxe'ko» Elizatxo: biok egoera berdinean egindakoak; bear bada, denbora batean, «Gaztelu-Eliza», «Eliza-Gaztelu» izan-dakoak...

—oOo—

Nolanai dala, gure Santuaren izena formarik arrigarrienetan azaltzen zaigu. Iruñia'n Sazernin bezela azaltzen bait zaigu; Motriku'n Satur; Zaldibia'n Saturdi; Araba'n Burgos'ko mugetan Zadornil; Pirenean aurrera goazela, Sadurni... Eta ez bait dakigu, ari berekoak ez ote diran, ortik zearreko Santurdejo ta Santurtze ere... Oso sospetxagarri da, izan ere, tarte ortan dabillen «-tur-» zuztar ori...

—oOo—

Beste jakingarria gai ontan, leen aipatu degun izenaren geografi-zabalkundea da, benetan arrigarria: Pirene-mendiren bi aldetako zabalkundea: dala Toulouse'n, dala Iruñia'n, dala Zaldibia'n, dala itxasal-

dean, dala Araba urrutian, dala Katalunian.

Dana-dala, oso historia seguru-ko Santua, eta gure Geografian oso sartua dagona. Santu benetan interesgarria; eta gure Historiara-ko gauza bat erakusten diguna: gure Kristautasuna, Egoaldetik bezin-bat, Pireneoz beste aldetik ere etorria degula Euskalerrietan; Toulouse eta Akiz-alde-erria, alegia; Akize-Dax-aldekoa bait da Bixintxo, eta Toulouse-aldekoa, Saturdi. LEKUONA'tar Manuel'ek

herrera

AURREZKI KUTXAK

Herrera beren sukursalak dituzten bi Aurrezki Kutxak goraka dohaz, hortan ez dugu dudarik egiten. Hara non, batek baduen lokal berria besteak nola ekingo dion laster bere berriagoa gertutzeari, karrera polita benetan! Etekinak etekin gure herriaren onetan omen dabilta gainera, eskerrak konpetentziari!

KULTURA

Ez dakit zer bidetik edo nola, baina jakin dut Herrera kultur areto pilo bat eratzekean dela; ala nola gorago aipatutako Aurrezki Kutxen lokal zaharretan beste askotxoren artean.

Barka bezait irakurleak behingoz ez banaiz benetan aritu. Serio xamarrak gara eta noizean behin humorea ere behar da, ez dut inori adarra jotzeko gogorik, ametsetan galdu naizelako izan da, noski.

Dirudienez Herrera ez dugu, ez kultur aretoen ez eta kultura beraren beharrik-eta. Inork kasualdidez badu, ordea, Donostian bai aukera!

Kontuz gero, ez gaitzala loak guztiok ametsetan arrapal!

AGIRI BAT

Eliz berriaren bendeinkatzea zela-ta, parrokiako apaizok agiri bat atera zuten. Bertan beste gauza askoren artean honats zer esaten ziguten «Donotsiako Udaletxeak zeharo ordaindu gabeak ditu eliz zaharren eta San Luis ikastetxearen desegintzak; gauzak horrela, prestamo eskatzera beharturik arkitu gera «Gure aldetik erants dezalogun 1972.ean bota zirela eliza eta La Salletarren eskola. Ordutik hona bi urte pasa dira eta La Salletarrok probisionaliki Intxaurrendoko etxe batean ari dira mutil koxkorak eskolatzen.

Beherago ordea agiriak hontara dio: «Momentuari dagokion eran esku zabal agertuko zeratelakoas gaude». Zer arrai, apaizak eta diru eske, arritzekoa!

Bapo! Donotsiako Udaletxeak zor duena ez duela ematen eta sortutako gastuak estaltzeko eliztarongana jo, politto!

BEHINGOZ EUSKALDUNOK IRABAZLE

Gaiztarro hauzoko haurrentzat idazlan lehiaketa bat antolatua izan zen San Juanetan, erdaldunentzat noski (euskaldunak eskolatu gabeak gara-eta).

Baina hara non, guraso batzuek antolatzaileengana jo zuten beren seme-alabentzat ere lehiaketa euskaraz presta zedin eskatuaz. Eta orduan izan ziren kontuak, oztopoak jakina. Lehenbizi, euskal haur gutti ez ote zen izango. Bigarren, epai mahainerako tituludun eta «con sensibilidad artística» euskaldunik ba ote zen. Eta hirugarrenik, sariak eskuratutik zituztela eta ez zegoela ez astirik ez dirurik euskaldunentzat sariak gertutzeko. Hala ta guztiz ere 25 euskal haur azaldu zen eta 12 erdaldun besterik ez. Behingoz geureak irabazi! Zorionak parte hartu zenuten guztioi.

ETXETXUKOAK

getaria

AXOLA GUTTI

Ez nator ezer berririk esatera. Zuk ere, irakurle, egunero ikusten

duzu zeure herri hau. Dagoen baino garbiago eta xukunago ikusi nahiko zenuke, seguraski. Izan ere, zenbait kalebazterretako zaborra eta zikinkeria ez da oso onuragarria izango, ez gure osasunerako, ez eta herriaren dotoreziarentzako ere.

Guztioi dagokigu herriaren garbitasuna zaintzea. Eta hortarako bideak geuk ireki behar, noski. Zenbait bost axola zaio herria, behin eta berriro ikus ahal ukan dugunez.

GARAIA DA!

Eta garbitasunari buruz hasi naizenez, gure axolagabekeriaren beste adibide bat ekarri behar dut hona. Gure artean inor gutti izango da, inguruan egitekotan ari diren zentral nuklearrari buruz ezer entzun ez duenik. Eta zerbait entzun duenak ba daki, ondoren nahiko kaltegarriak ekar ditzakeela. Are gehiago, Getaria bezain hurbil dagoen itsas-herri batentzat.

Orainarte ezer gutti egin da gure itsasoa eta itsas bazterrek garbi edukitzeko. Zalantzarik duenak begirada bat eman behar lieke herriko hondartzei. Baina, aski da! Esna gaitzen! Etorkizuna geure esku hartu behar ez badugu ere, jakin dezagun guttienez, etorkizun hori ohostu digutenek nondik nora garamazkiten.

INFORMAZIO ESKE

Urtean zehar zenbait gauza eder (hitzaldiak, jaialdiak, ikastaldiak...) eratu dira gure herrian. Arrantza-leok orain geure bizibideko lanetan murgilduta gabiltz, bete betean. Halaz eta guztiz ere, badira gerorako utz ez ditzakegun haur-ziak eta hoietako bat eskuartearen dugun hauxe da. Gehiegi izango ote da informazio apur bat eskatzea?, nork eta noiz eskuratu behar digu informazio hori?

XIXANGREA

zestoa

UROLALDEKO LEHEN SAIAKERAK

Oso saio interesgarriak, edo areago beharrezkoak, ekainaren 17tik 21era bitartean zenbait euskaltzainek eskaini dizkiguten hitzaldiak Antxieta etxean.

Egunero giro nahastu honetan maila honetako jardunaldien beharra dugu, informazioaren beharra alegia, nahiz hizkuntza nahiz Ikastola e.a. sailetan.

Nahiz eta joan zirenak hainbat gauza jakingarri ikasi, nere eritziz, saiakera hauen ondoren, guztiok lehenean jarraituko dugula deritzat.

Jende asko izan arren oraindik jende gehiagok joan behar zuela iruditzen zait, ez bait da nahikoa susmo galdu batzuek soilik hornitzea, gure herriko zenbait arazo aztertzerakoan.

BESTE HITZALDI BAT

Ekainak 21, ostiralea, Elizondo Zinemaren Zestoako monumentu, Herriko Etxe, Eliza, jauregi eta barreratz hitzein zigun bertako alaba den Arrazola lekaimeak. Hitzaldia gaztekeraz eskaini zigun. Gaiari bagazozkio dato interesgarri batzuk eman zizkigun gure herriko zenbait harrizko etxe eta monumenturi buruz.

SAN JUAN BEZPERAN

Ekainaren 23an Zestoan bi ospakizun ukan genituen. Bata San Juan Jaiak: nahiz eta San Juan eguna astelehenean izan San Juan Ermita berritzea zela bide sortutako bezperan ospatzea erabaki zuen. Izan ere San Juan eguna ez bait da Zestoan ospatzen diren jai nagusietarikoa. Zestoa inguruan San Juanen omenezko ermita bat dugu. Orain dela bi urte berritzea bukatu zenez gero urtero ospatzen da egun gogoangarri hau.

Beste ospakizuna Gazteriaren Eguna zen: Gazteriak ere egun hauetan urtero izaten ditu gorabehera batzuk: batzarre nagusia, batzorde berritzea... eta igandez Gazteriaren Eguna.

Eguraldiak ongi baino hobeto lagundu zigularik goizetik, jai Ermitaren aurrean izan zen: herri meza, bertsolari eta «Itxaropena» zestoar dantzari txiki taldearekin.

Ondoren lagunarteko bazkaria txistulari eta bertsolariekin eta bertsolariekin eta arratsaldez pelota, bertsolari eta trikitilarien saioa, San Juan Suarekin amaitzeko.

Horrelako jaiak beti izaten dute herri giro berezi bat, beste jai nagusiek izaten ez dutena. Nere ustez jai denak herrikoia izan ditezten saia behar dugu gure herriaren benetako nortasuna azaltzen joateko.

IKASTOLATIK

Ekainak 27 ostegunez, Ikastolaren Batzarre Nagusia izanen da. Lerro hauek argitara orduko ospatua izanen da noski. Urteko eralgizunen berri emateaz gainera batzorde erdia aldatzeko hauteskundeak izanen ditugu. Une larri hauetan beharrezko zaigu xestak utzi eta benetan ikastolari begiratzea. Horretarako Ikastola ongien eramango duen batzordea hautatzea izanen da gure eginkizunetarik bat. Honen erantzuna Ekainaren 27ak eta datorren ikastaroak emanen digu.

SANTA ENGRAZI

Dakizezuenek Santa Engrazi ermita berritzen hasiak dira. Bere besoen laguntza eskaini nahi duena joan bedi igande eta jai egunetan goizeko zazpiterdiatarako Santa Engrazira eta izanen du zeringinik franko. Patrikako laguntza eskaini nahi duena aldiz azaldu bedi diru etveetara eta herehala esanen diote zer egin behar duen edo, hobeto esan, zenbat eman behar duen galde.

Bestalde Santa Engraziko ermita teilaturik gabe dugu bainan aurki izanen du noski lehengoa baino hobea. Han dabilta auzo lanean zenbait tekniko eta laguntzaile. Oraingoz laguntzaileen lan garrantzitsua garraioa da.

Santa Engraziko taberna inguruak bakarrik iristen dira kamioiak beren ondar, asto, egur etabarrez. Gero handik gora asto, mando eta traktorez egiten da, astoak «bihan-kadunak» eta lauhankadunak direlarik. Orain dela igande gutxi, adibidez, egin zen garraioa lan gaitza izan zen; goiz guztiko «prozesioa» zirudien traktore bat, bederatzi asto eta mando batekin.

Hala eta guztiz ere lan gaitza goa gelditzen da eta arren lerro hauetatik dei bat egiten diogu Euskal Herri guztiari lagun dezan ahal duen mailan.

ERTXIN-HARRI

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTIETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizklña: 41 20 65

DONOSTIA

JOSTUNDEGIA

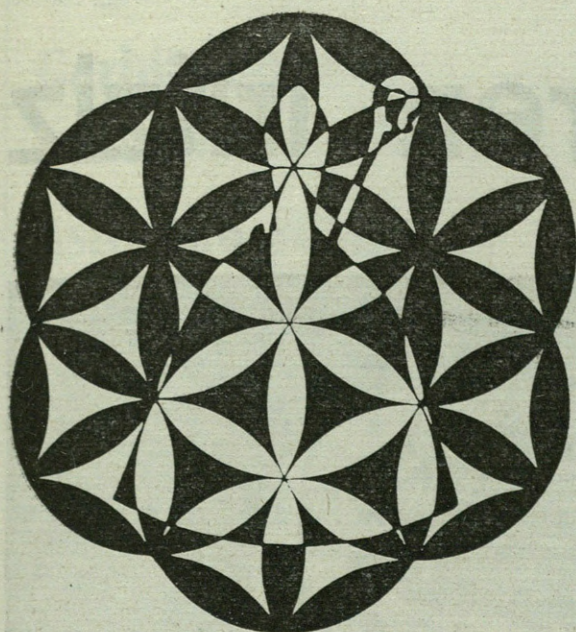
MODISTEGIA

UGARTE

Urbietta, 66

DONOSTIA

SAN FERMIN IKASTOLA

SAN FERMIN IKASTOLA

Iruñean gaudenez gero ikastola bat ikustea pentsatu dugu. Ez dakit non diren, ordea; San Fermin Ikastolaren zuzenbidea eman dit Antoniok.

Ez da aurkitzen erraza izan. Espartza aldean "Verbo Divino" k daukan etxean dago kokaturik.

Jesus Atxa da bertako zuzendaria.

Ardura haundiz hartu gaitu. Ikastaroaren azkene-ko egunetan daude. Haurrek ez dute ikasteko gogorik, oporren pozean daude.

Gela asko ikusi dugu. Irakasle asko agurtu dugu. Haurrek egin dituzten lanak ikusi ditugu: idazlanak, margo eta marrazkiak, eskulanak.

571 haur dabilta San Fermin ikastolan.

28 irakasle ari dira haur hoiek euskaldun bezala bezten. Badute horretan lanik asko. Ehunetik bostek bakarrik jakingo dute etxetik euskara. Ehunetik larogeita hamabostek ez dute tutik ere entzun euskaraz.

Halere oso poliki moladatzan dira idazteko eta hitzegiteko.

Nafarroak ez luke nahi bi hizkuntza zaharra hiltzerik. Galduta den lekuan ere berpiztea nahi luke.

Hogeita hiru gela dauzka alogeran edo errentan harturik San Fermin Ikastolak. Kirol eta jolas toki bikainez hornitua, zuhaitz eta soroz inguratua dago ikastetxe hau.

Bi mila metro karratu ditu teilatupeak. Zazpi autobusek biltzen dituzte ikastolako haurrak Iruñetik, Burlada, Villaba eta Barainetik.

Bi milloi pezetako zorra geratuko da aurtengo ikastaroan.

Horregatik egiten dute dei hau:

"Ikastolak herriaren berotasunean sortuak bait dira, ezin dezakete beren jarraipena, banakaren batzuen eskuetan izan. Gaur ere, herri osoaren laguntza eta berotasuna behar dute. Dei hau egiten dizuegu, nafar jator bezala, hil-zorian dagoen gure aberastasun hori, berriaz geuregana dezagun".

IRAOLA

PATXI ARTZAINA

Udaberria bukatu baino lehenago Patxi artzaina mendira igo zen ardiekin eta bere zakurrarekin. Mendian egoten zan udazkena bukatu arte. Patxik bi borda zitun mendian, bat ardiak eukitzeko eta beste bat ttipiagoea gaztak egiteko eta bera bizitzeko.

Mendira joan baino lehenago Patxi, Iñaki eta Idoia-kin egon zan eta esan zion: egun batez etorri nere bordara eta ikusiko duzute gazta nola egiten dan eta mamia jango dugu.

Iñakik esan zion:

—Ikastolakoak denak etorriko gera?

—Bai, bai. Denak etorri —esan zun Patxik.

Igande batez ikastolako ume guztiak Patxirean borda ikustera joan ziran eta ikusi zuten Patxi gazta egiten.

Patxik atera zitun gazta egiteko behar zitun tresna

guztiak, esnari hauts horixka bat bota zion. Hauts hori gatzaria zan eta gatzariakin esnea mamitzen da. Gero gazta bota zion.

Minutzu batzuetara Patxik esnean eskua sartzeko esan zion.

—«Esnea gogortu egin da!» —oihu egin zuen Iñakik harrituta. Orduan mamia hartu eta gazta egiteko ontziak betetzen hasi zen. Bete eta gero prentsa ize-neko makinan jarri zitun, harri batzuen bidez, Mami honek ur asko du oraindik, ur hori kendu egin behar zailo gazta ona egiteko.

Bukatu zunean denak lurrean exeri ziran eta gazta bat jan zuten eta Patxiri eskerrak emanda etxera joan ziran.

(6 urtekoak)

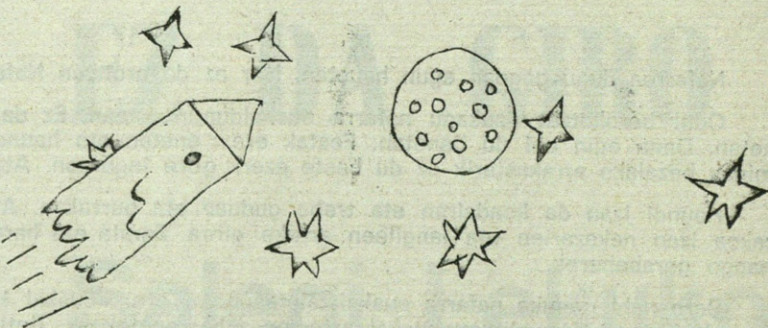
San Fermin Ikastola

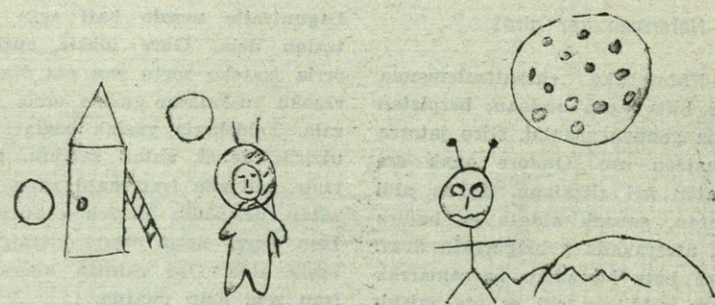
Iruñea

JAIMITO ETA MARZIANO

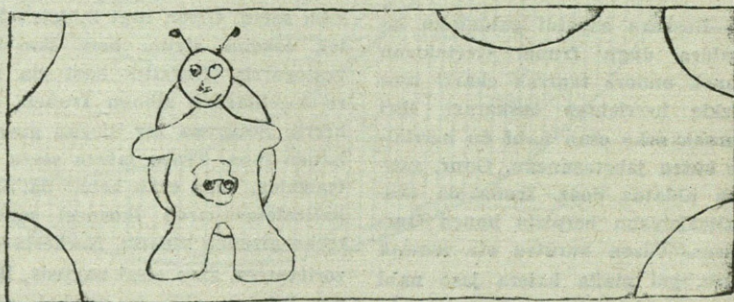
Jaimito mutil bat zen eta astronauta egin zen. Prueba bat egin zioten, ongi pasatu zuen eta geroago ilargira joan zen.

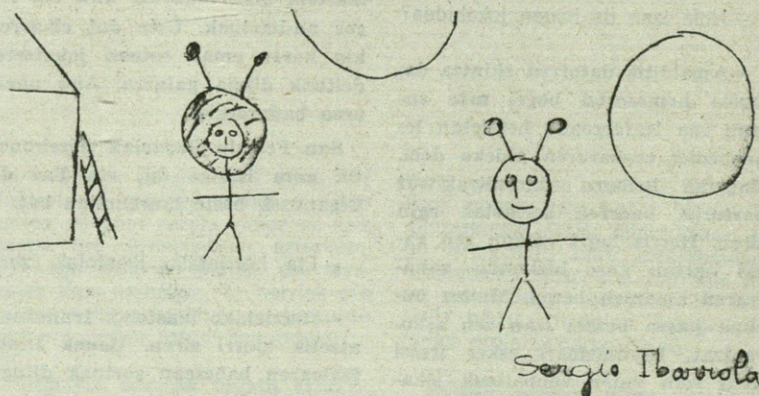
Ilargian erori da eta atera zaio gauza bat. Jaimitok uste du marziano bat dela.

Jaimitok esan zuen: Marziano bat!

Jaimito bere laguna egin zen eta oso ongi pasatu zuten. Jaimitok marzianori izena bat jarri zion: Antropometrus zen.

Sergio Ibarrola

KUKUA

Goiz batez Mikel eta Miren ohean zeudela:

..... Miren!

..... Zer?

..... Entzuten duzu?

..... Zer entzun?

..... Kukua!

..... A, bai. Ixo, ixo.

..... Ku-ku Ku-ku Ku-ku

Kukua ixildu gabe ari zen. Ohe-tik salto egin eta neskatala-mutiko biak amari esatera joan ziren lasterka:

... Ama, ama! Kukua!

Amak leihoa zabaltu eta: Urtero etortzen da garai hontan.

Mireni kukuaren kantua etorri zitzaion burura:

kukuak umiak egin dozak aurtan kukuak egin, amilotzak jan haixe bere kukuaren zoritxarre zan trala-la lara lara la

Mikelek esan zion:

—Zuk ez ahal dakizu kukuak ez duela kabiari egiten?

—Mirenek erantzun zion:

—Nik ez dakit zer egiten duen; ni abesti bat abesten ari naiz. Non egiten ditu ba umeak?

—Beste xori batzuen kaban.

—Bai? Ez nekien.

6 urtekoak

San Fermin Ikastola

Horra hor golko hariztitxi baten

Nafarroako Euskaltzaletasuna

Joxe Mari Satrustegiren iritziz

Nafarroa dugu gogoan egun hauetan. Nor ez da oroitzen Nafarroaz San Ferminetan bederen?

Odol berokotzat daukagu nafarra euskaldunon artean. Ez da ibili ohi huskeriatan eta berriketan. Dena egin ohi du benetan. Festak ere enetan eta haundikiro ospatu ohi ditu. San Ferminak bezalako arrakastarik ez du beste ezerk gure inguruan. Atzerrian ere ezagunak dira jaiak.

Haundi izan da kondairan eta trebe guduan eta burrukan. Aurten bertan ere ez da berriketakoa izan nekazarien eta langileen arteko giroa. Zarata eta harramar haundiak ateratzen dituzte hango gorabeherak.

Bero nahi genuke nafarra euskaltzaletasunean ere. «Euskal Harrobi» deitu dio Latxaga idazleak Nafarroari. Hor ditugu euskal aztarren zaharrenetakoak. Betiko galduko ote dira?

Euskaltzaletasunaren pultsua hartu nahi diogu geure herri zaharrari. Joxe Mari Satrustegik lagunduko digu horretan.

—Nafarroan zer giro?

—Nafarroako euskaltzaletasuna erdi hilik egon ondoan, berpizten hasia genuen aspaldi. Giro jatorra sumatzen zen. Ondore onak ere ematen ari zitzaigun. Azken aldi hontan, gauzak aldatu ez badira ere, atzerakada gehiagorekin doaz. Gure hots haundiko harramarrek antzu gelditzen ari ez ote zaizkigun galdetzen dute askok. Denborak esango du.

—Iruineko euskararen egoera?

—Euskara aspaldi galdutako lurraldea dugu Iruña. Gertakizun honek ondore txarrak ekarri izan dizkio herrietako euskarari. Hiri buruak asko esan nahi du herrialde baten jabetasunean. Gaur, gauzak aldatuz doaz. Iruña da euskaltzaletasun berpizte honen iturburua. Gizon burutsu eta ikasiak buru, goi maila batera jaso nahi da gure hizkuntzaren izen ona eta garrantzia. Zerbait lortzen ere zaizkigu.

—Nola izan da hauen jokabidea?

—Aspalditik datorren ekintza da. Duela hemezortzi hogeitaz entzun zen Nafarroako herrietan lehenbiziko euskararen aldeko deia. Haurrak helburu ala aitzakitza harturik, haurren sariketak egin ziren. Herri herri entzun zen garai hartan gure hizkuntza zaharraren aipamen beroa. Mailuz buruak jotzea bezala izan zen askorentzat. Diputazioari esker iretzi ahal izan zuten zombaitzuk jokabide ulergaitz hau. Beste batzuek nolabaiteko muzin eginez hartzen dute gauza. Diez de Ulzurrun sendagile jauna eta Aita Murieta euskaltzale estellerrikoa aipatuko ditugu orduko langile porrokatuenen artean. Hamar bat urtetako lana izan zen eta iturri hontara jo behar du, nahi eta ez, gerra ondoreko gure berpiztearen berri ikasi nahi duenak. Bakoitzari berea.

—Eta gero?

—Gure Diputazioaren borondate ona traba gabekoa genuen orduan. Nafarroako aberastasunik haundietakoa bezala jotzen ziguten gure euskara eta haurren mailatik, jende jarrien mailara eraman nahi genuen kezka hau. Orduan sortu zen, 1966an alegia, nafar guzien aldezkaria izan nahi zuen «Príncipe de Viana», euskal aldezkaria.

Laguntzaile mordo bati egin zitzaion deia. Gure idazle guzien orria izateko sortu zen eta Nafarroako euskaldun guzien orria bezala. Taldekeria guziak bazterreratuz, denek zuten sarrera. Batzale, biltzaile izan nahi zuen. Ez zuten deitutako guziek erantzun. Izen berri asko etorri zitzaigun, beste alde. Oso ekintza aberatsa izan zen. Ezin ukatua.

—Eta ikastolak?

—Ikastolen hasera, Nafarroan, ez zen Diputazioaren euskal sailetik sortu. Gizon argi taldetxo batek eskeini zigun, bere ikasbide txalogarria. Gutxitik hasi eta gero-ta-gehiagora zihoan Iruñen, eskerrik hoberena zor diegun guraso hauen lana. Traba latzak sortu zitzaizkien, dena esan behar da, euskaltzaletasunaren ikuspegi meharreko gizonen aldetik. Norkeria da, zoritxarrez, gure etsai nagusia. Baina, Jainkoa alde du nunbait gure herriak, eta nahaskeria guzien ondorena ikastola baten ordeztu ikastola bi izatera heldu ginen. Iruñeko ikastola biak indartsu dira eta legez on-hartuak. Uste dut elkarrekin hartu eman estuan jokatzera deituak direla gainera. Aize onen aroa badatorkie.

San Fermin ikastolak seirehunetik gora izango du; eta Paz de Ciganda-k beste lauhun bat.

—Eta herrietako ikastolak, zer?

—Herrietako ikastolak Iruñeko atzetik etorri ziren. Hauek Diputazioaren babesean sortuak ditugu eta bere diru laguntzaz baliatzen dira. Abiada emankorrean hasi ziren. Urtetik urtera ugartuz zihoen. Azken aldi hontan ez da hain erraz irekitzeko baimena lortzen. Ateak estutzen eta eragozpenak ugartuz doaz. Bi azken urteak murrizak izan dira. Honen kondaira egiteko garaian esaten ahalko dira arrazoiak.

—Beste euskal eginkizunik?

—Euskal festek indar haundia hartu dute Nafarroa. Nafar hizkuntzaren eguna egin berri da Elizondon. Iaz Altsasun eta duela bi urte Orreagan egin zen. Halare, aurtengoa gogoan izatekoa zen. Haur asko eta gurasoak ere ugartzen ari. Bai, zerbait esan nahi du jendearen erantzunkizun neurrigabeak. Txalorik hoberenak mezezi ditu «Príncipe de Viana-ko» Euskal Iakintza sailak.

—Eta haur idazkien bilduma?

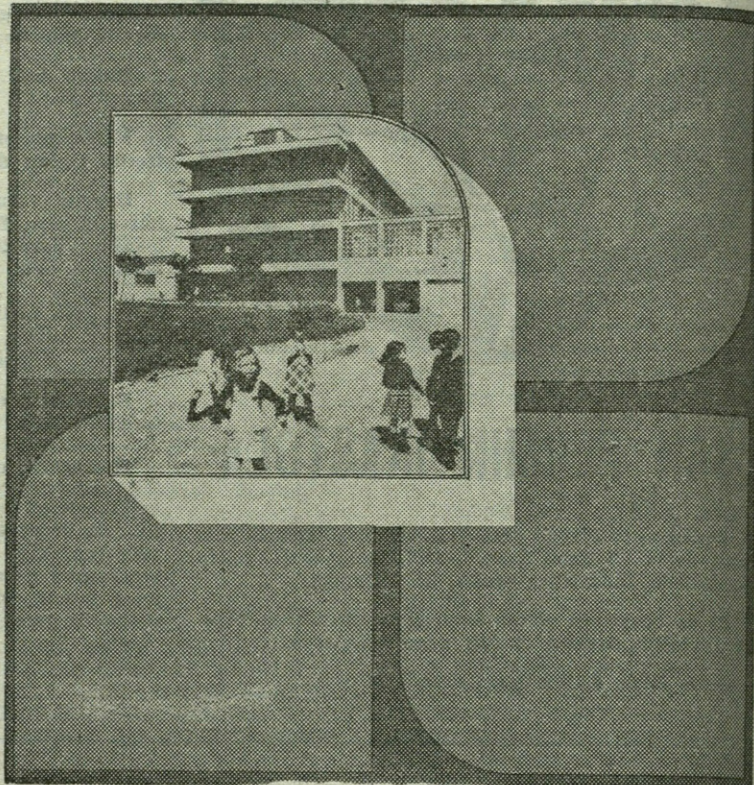
—Bai, era askotarako bultzadak badira gure artean. «Etorrizuna», euskal ikasleen arloan lana egiteko bildu den taldea dugu. Orain haurren heziketari dagozkion jostailu eta ipui marraztuen zama hartu du bere gain. Baina, hortaz balaiko beste hitzaldi oso baterako gaia.

Ez gaude Nafarroaz ahazturik. Ez gaitzala Nafarroak ere gu ahantz. Elkarren beharrean gaude.

Berriro ere etorriko gataizkizu, Joxe Mari. Badugu zuen bideen eta lanen jakinmina.

Gora Nafarroa.

ERRIALDE

San Fermin Ikastola

Iturengo zanpanzarra Lesakan 73-X-12

Lesaka

